МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Аналіз платоспроможності та стійкості фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0714-оа-з-дн
спеціальності 071 Облік і оподаткування,
освітньої програми облік і аудит
_____В.Ю. Поламарчук_____
Керівник_____д.е.н., доцент Варламова І.С.
Рецензент_____к.е.н., доцент Саєнко О.Р.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедрою _____ Н.М. Проскуріна
«___»_____ 2025 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Поламарчук Віктор Юрійович

1. Тема роботи: Аналіз платоспроможності та стійкості фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»
керівник роботи Варламова Ірина Сергіївна, д.е.н., доцент,
затверджені наказом ЗНУ від 25 березня 2025 року № 440-с.

2. Строк подання студентом роботи 01 лютого 2026 року

3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані обліку та фінансової звітності установи.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити економічну сутність та взаємозв'язок понять платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості; розглянути методичні підходи до оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства, чинники впливу на платоспроможність та фінансову стабільність підприємства в сучасних умовах, провести аналіз майнового стану та структури капіталу підприємства та ліквідності балансу та оцінка поточної платоспроможності підприємства, дати оцінку фінансової стійкості та рентабельності підприємства, визначити шляхи зміцнення фінансового стану та забезпечення платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов`язкових креслень):
кваліфікаційна робота містить 8 рис., 26 табл., 4 формули

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Варламова І.С. доцент	05.08.2025 р.	05.08.2025 р.
2	Варламова І.С. доцент	09.09.2025 р.	09.09.2025 р.
3	Варламова І.С. доцент	03.10.2025 р.	03.10.2025 р.

7. Дата видачі завдання: 01 червня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2025	виконано
2.	Написання вступу	липень 2025	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2025	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2025	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2025	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2025	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2025	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	лютий 2026	виконано

Студент _____ В.Ю. Поламарчук
(підпис)

Керівник роботи _____ І.С. Варламова
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 102 с., 26 табл., 8 рис., 77 літературних джерела.

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ БАЛАНСУ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, КОЕФІЦІЄНТ АВТОНОМІЇ, ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ, КАСОВИЙ РОЗРИВ, ВЛАСНИЙ ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ, ФІНАНСОВИЙ РИЗИК, ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ

Об’єктом дослідження є процес управління фінансовим станом, платоспроможністю та фінансовою стійкістю ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД».

Метою кваліфікаційної роботи є проведення комплексного аналізу платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», ідентифікація ключових фінансових ризиків та розробка на цій основі стратегічних напрямів зміцнення фінансового стану підприємства.

Для досягнення поставленої мети та розв’язання визначених завдань було використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: методи наукової абстракції, аналізу та синтезу; метод порівняння та горизонтального аналізу; метод вертикального (структурного) аналізу; метод фінансових коефіцієнтів (коефіцієнтний аналіз); метод фінансового моделювання та прогнозування – використано для побудови прогнозного балансу; табличний та графічний методи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних та методичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо аналізу платоспроможності та стійкості фінансового стану. У процесі дослідження отримано наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

удосконалено:

– поняття «фінансова стійкість», яке слід розглядати як динамічну спроможність підприємства зберігати цільовий рівень фінансової незалежності та платоспроможності в умовах критичних зовнішніх шоків, що досягається не лише через оптимальну структуру капіталу, а й через ефективний механізм адаптації фінансових потоків до змін середовища;,

– запропоновано алгоритм оцінювання потенційної платоспроможності підприємства, який базується на інтеграції показників поточної ліквідності з прогнозними потоками грошових коштів від операційної діяльності. Використання даного алгоритму дозволяє підприємствам завчасно ідентифікувати ризики виникнення касових розривів та визначати обсяг внутрішнього фінансового резерву, необхідного для підтримання безперебійності розрахунків у майбутніх періодах;

– методичний підхід до прогнозування показників фінансового стану, який базується на моделюванні цільової структури балансу підприємства через механізм трансформації неліквідних активів у грошові кошти. На відміну від традиційних екстраполяційних методів, запропонований підхід дозволяє обґрунтувати параметри майбутньої платоспроможності підприємства не на основі минулих тенденцій, а на засадах превентивної оптимізації капіталу, що забезпечує перехід від кризового до стійкого фінансового стану

набуло подальшого розвитку:

– стратегія збалансованого фінансового оздоровлення та контрольованого зростання, яка, на відміну від існуючих моделей антикризового управління, забезпечує синергетичний ефект через одночасну оптимізацію внутрішніх фінансових ресурсів (вивільнення дебіторської заборгованості) та встановлення жорстких лімітів на зростання зобов’язань. Цінність стратегії полягає у створенні механізму «безпечного розвитку», що дозволяє підприємству нарощувати обсяги діяльності виключно в межах власного фінансового потенціалу, не створюючи загрози втрати автономії.

SUMMARY

Qualifying work contains: 102 p., 26 tab., 8 fig., 77 references.

SOLVENCY, FINANCIAL STABILITY, BALANCE SHEET LIQUIDITY, ACCOUNTS RECEIVABLE, EQUITY RATIO, FINANCIAL RECOVERY, CASH GAP, NET WORKING CAPITAL, FINANCIAL RISK, FINANCIAL CONDITION FORECASTING

The object of the research is the process of managing the financial condition, solvency, and financial stability of «TEMA-WEST» LLC.

The purpose of the qualification work is to conduct a comprehensive analysis of the solvency and financial stability of «TEMA-WEST» LLC, identify key financial risks, and develop strategic directions for strengthening the enterprise's financial condition based on this analysis.

To achieve the set goal and solve the defined tasks, a set of general scientific and special methods was used, in particular: methods of scientific abstraction, analysis, and synthesis; method of comparison and horizontal analysis; method of vertical (structural) analysis; method of financial ratios (ratio analysis); method of financial modeling and forecasting – used to build the forecast balance sheet; tabular and graphical methods.

The scientific novelty of the obtained results lies in the substantiation of theoretical and methodological provisions and the development of practical recommendations for the analysis of solvency and financial stability. In the course of the research, scientific results characterized by scientific novelty were obtained:

Improved:

– the concept of «financial stability» which should be considered as the dynamic ability of an enterprise to maintain a target level of financial independence and solvency under conditions of critical external shocks, achieved

not only through an optimal capital structure but also through an effective mechanism for adapting financial flows to environmental changes;

– an algorithm for assessing the potential solvency of an enterprise is proposed, based on the integration of current liquidity indicators with projected cash flows from operating activities. The use of this algorithm allows enterprises to identify risks of cash gaps in advance and determine the volume of the internal financial reserve necessary to maintain the continuity of settlements in future periods;

– a methodological approach to forecasting financial condition indicators, based on modeling the target structure of the enterprise's balance sheet through the mechanism of transforming illiquid assets into cash. Unlike traditional extrapolation methods, the proposed approach allows for substantiating the parameters of the enterprise's future solvency not based on past trends, but on the principles of preventive capital optimization, ensuring the transition from a crisis to a stable financial state.

Further developed:

– a strategy for balanced financial recovery and controlled growth, which, unlike existing crisis management models, provides a synergistic effect through the simultaneous optimization of internal financial resources (releasing accounts receivable) and setting strict limits on the growth of liabilities. The value of the strategy lies in creating a «safe development» mechanism that allows the enterprise to increase business volumes exclusively within its own financial potential without creating a threat of losing autonomy.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
РЕФЕРАТ
SUMMARY
ВСТУП……...… 10
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
1.1 Економічна сутність та взаємозв'язок понять платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості……..... 16
1.2 Методичні підходи до оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства …….…… 27
1.3 Чинники впливу на платоспроможність та фінансову стабільність підприємства в сучасних умовах……..…. 35
РОЗДІЛ 2 КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства……..… 42
2.2 Аналіз майнового стану та структури капіталу підприємства……..… 46
2.3 Оцінка фінансової стійкості та рентабельності підприємства…..…….. 52
2.4 Аналіз ліквідності балансу та оцінка поточної платоспроможності підприємства……. 59
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»
3.1 Стратегічні напрями зміцнення фінансової стійкості та підвищення платоспроможності підприємства……..….... 66
3.2 Прогнозування показників фінансового стану та платоспроможності на основі оптимізації структури балансу…… 76

3.3 Оцінка економічної ефективності та ризиків впровадження заходів зі зміцнення фінансового стану підприємства…….…….…..... 82
ВИСНОВКИ……. 89
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ……..... 94

ВСТУП

В умовах тривалої економічної нестабільності, зумовленої воєнним станом, розривом логістичних ланцюгів та інфляційними процесами, забезпечення фінансової виживаності вітчизняних підприємств стає критичним завданням. Для підприємств дистриб'юторського сектору, до яких належить ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», особливої ваги набуває здатність підтримувати належний рівень платоспроможності та фінансової стійкості. Нестабільність грошових надходжень, зростання дебіторської заборгованості та дефіцит власних обігових коштів створюють загрозу втрати фінансової незалежності. Саме тому вдосконалення методичних підходів до аналізу та прогнозування платоспроможності є необхідною умовою для розробки ефективної стратегії фінансового оздоровлення та забезпечення сталого розвитку підприємства.

Питання аналізу фінансового стану, ліквідності та стійкості підприємств перебувають у центрі уваги багатьох провідних вчених. Вагомий внесок у дослідження методичних та практичних аспектів цієї проблематики зробили такі вітчизняні науковці: О. Терещенко, М. Білик, А. Поддєрьогін, Г. Азаренкова, Л. Лазебник, Є. Мних, В. Ковальов, Н. Виговська, С. Пирожков. Їхні праці присвячені адаптації фінансового аналізу до специфіки перехідної економіки України та розробці моделей антикризового управління.

Серед зарубіжних дослідників фундаментальні засади аналізу платоспроможності та фінансового ризику заклали: Е. Альтман, У. Бівер, Дж. К. Ван Хорн, Р. Брейлі, С. Майєрс, Б. Коласс, Ю. Брігхем, Т. Коупленд.

Метою кваліфікаційної роботи є проведення комплексного аналізу платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», ідентифікація ключових фінансових ризиків та розробка на цій основі стратегічних напрямів зміцнення фінансового стану підприємства.

Для досягнення поставленої мети було визначено та вирішено такі завдання:

– розкрити економічну сутність та взаємозв’язок понять платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості;

– дослідити сучасні методичні підходи до оцінювання ліквідності та платоспроможності;

– визначити основні чинники впливу на фінансову стабільність підприємства в сучасних умовах;

– провести оцінку фінансової стійкості, рентабельності та ліквідності балансу досліджуваного підприємства;

– обґрунтувати стратегічні напрями зміцнення фінансової стійкості та підвищення платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»;

– здійснити прогнозування основних показників фінансового стану на основі запропонованих заходів оптимізації;

– оцінити економічну ефективність та ризики впровадження розробленої стратегії.

Об’єктом дослідження є процес управління фінансовим станом, платоспроможністю та фінансовою стійкістю ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів аналізу, оцінювання та прогнозування показників платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Теоретичною та методологічною основою роботи є фундаментальні положення сучасної фінансової теорії, системний підхід до вивчення економічних явищ та концептуальні засади управління капіталом підприємства. Для досягнення поставленої мети та розв’язання визначених завдань було використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: методи наукової абстракції, аналізу та синтезу – застосовувалися у першому розділі для уточнення понятійного апарату ліквідності та стійкості, а також для виокремлення взаємозв’язку між платоспроможністю та ризиком банкрутства; метод порівняння та

горизонтального аналізу – використано для дослідження тенденцій зміни показників балансу ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» протягом 2022–2024 років, що дозволило ідентифікувати темпи зростання дебіторської заборгованості; метод вертикального (структурного) аналізу – дозволив оцінити питому вагу окремих статей активів і пасивів, виявити частку власного капіталу в загальних джерелах фінансування та встановити ступінь залежності підприємства від зовнішніх кредиторів; метод фінансових коефіцієнтів (коефіцієнтний аналіз) – став базовим інструментом для оцінки абсолютної, швидкої та поточної ліквідності, а також показників фінансової незалежності (автономії), що дало змогу кількісно виміряти рівень фінансового ризику підприємства; детермінований факторний аналіз – застосовувався для виявлення причин зміни рентабельності та оцінки впливу тривалості обороту дебіторської заборгованості на рівень поточної платоспроможності; метод фінансового моделювання та прогнозування – використано для побудови прогнозного балансу. Цей метод дозволив змоделювати стан фінансової стійкості після впровадження заходів з оптимізації структури активів; табличний та графічний методи – застосовувалися для наочного представлення результатів аналізу, візуалізації динаміки ключових індикаторів та порівняння фактичних показників із нормативними значеннями.

Використання зазначених методів у їх системному поєднанні забезпечило достовірність результатів проведеного аналізу та обґрунтованість запропонованих напрямів зміцнення фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних та методичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо аналізу платоспроможності та стійкості фінансового стану. У процесі дослідження отримано наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

удосконалено:

– поняття «фінансова стійкість», яке слід розглядати як динамічну спроможність підприємства зберігати цільовий рівень фінансової незалежності та платоспроможності в умовах критичних зовнішніх шоків, що досягається не лише через оптимальну структуру капіталу, а й через ефективний механізм адаптації фінансових потоків до змін середовища;,

– запропоновано алгоритм оцінювання потенційної платоспроможності підприємства, який базується на інтеграції показників поточної ліквідності з прогнозними потоками грошових коштів від операційної діяльності. Використання даного алгоритму дозволяє підприємствам завчасно ідентифікувати ризики виникнення касових розривів та визначати обсяг внутрішнього фінансового резерву, необхідного для підтримання безперебійності розрахунків у майбутніх періодах;

– методичний підхід до прогнозування показників фінансового стану, який базується на моделюванні цільової структури балансу підприємства через механізм трансформації неліквідних активів у грошові кошти. На відміну від традиційних екстраполяційних методів, запропонований підхід дозволяє обґрунтувати параметри майбутньої платоспроможності підприємства не на основі минулих тенденцій, а на засадах превентивної оптимізації капіталу, що забезпечує перехід від кризового до стійкого фінансового стану

набуло подальшого розвитку:

– стратегія збалансованого фінансового оздоровлення та контрольованого зростання, яка, на відміну від існуючих моделей антикризового управління, забезпечує синергетичний ефект через одночасну оптимізацію внутрішніх фінансових ресурсів (вивільнення дебіторської заборгованості) та встановлення жорстких лімітів на зростання зобов’язань. Цінність стратегії полягає у створенні механізму «безпечного розвитку», що дозволяє підприємству нарощувати обсяги діяльності виключно в межах власного фінансового потенціалу, не створюючи загрози втрати автономії.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості

безпосереднього впровадження сформульованих автором пропозицій у діяльність ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» з метою зміцнення його фінансового стану та запобігання ризику банкрутства. Зокрема, практичну цінність мають рекомендації щодо: удосконалення кредитної політики підприємства через впровадження системи стимулювання дебіторів («спонто»); оптимізації структури обігового капіталу; впровадження запропонованого алгоритму оцінювання потенційної платоспроможності для завчасного виявлення касових розривів; використання системи оперативних платіжних календарів у роботі фінансової служби для підтримки абсолютної ліквідності.

Запропоновані рекомендації можуть бути застосовані в процесі фінансового планування та бюджетування, організації внутрішнього фінансового контролю, а також у повсякденній практичній діяльності керівництва та бухгалтерської служби ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо капіталізації прибутку та управління дебіторською заборгованістю.

Інформаційну основу кваліфікаційної роботи склали фундаментальні праці провідних вчених у сферах фінансового аналізу, аудиту та обліку. Окрім наукового доробку, у процесі дослідження опрацьовано чинну нормативно-правову базу, галузеві інструктивні матеріали, а також результати сучасних дискусій, висвітлених у матеріалах науково-практичних конференцій з питань вдосконалення облікових процесів.

Основні результати дослідження, що викладені у кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку на XI Міжнародній науково-практичній конференції «Управління соціально-економічним розвитком держави та регіонів» (квітень 2025 р.). Крім того, питання аналізу платоспроможності та стійкості фінансового стану було розглянуто в статті та розміщено у збірнику статей молодих вчених «Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком підприємства» (випуск 9, 2025р.)

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків.

Загальний обсяг роботи становить 102 стандартних машинописних аркушів, що містять – 26 таблиць, 8 рисунків. Список використаних джерел із 77 найменувань подано на 9 сторінках.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та взаємозв’язок понять платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості

У ринковій економіці зростає важливість управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства, адже необхідно своєчасно виконувати боргові зобов’язання. Ефективність аналізу фінансової стійкості та платоспроможності багато в чому визначається якістю інформаційної бази, яка формується й використовується, а також методами оцінки її аналітичних можливостей, які максимально відповідають цілям дослідження. Для аналізу ліквідності та платоспроможності економічного суб’єкта інформаційна база має критичне значення, адже якість інформації безпосередньо впливає на прийняття управлінських рішень і, відповідно, на рівень фінансової стійкості підприємства [4].

Ліквідність – це економічний термін, який описує здатність активів оперативно перетворюватися в гроші без значної втрати вартості, максимально наближеної до їх ринкової ціни. Окрім цього, поняття ліквідності використовується у різних контекстах, пов’язаних як із конкретними об’єктами економічної діяльності (наприклад, товар або цінні папери), так і з суб’єктами національної економіки, такими як банки, підприємства чи ринки. Також термін вживається для характеристики окремих аспектів економічної діяльності, зокрема стану балансу підприємства чи банку.

Найчастіше в економічній літературі ліквідність характеризують наступним чином [5]:

1) ліквідність активів визначає здатність перетворювати активи у грошові кошти. Чим менше часу потрібно для здійснення цього процесу, тим вищою є ліквідність активу. При цьому необхідно розрізняти два напрямки: ліквідність сукупних активів, яка характеризується швидкістю їх реалізації при банкрутстві чи самоліквідації підприємства, та ліквідність оборотних активів, яка відображає проходження відповідних стадій операційного циклу перед їх переходом у грошову форму. Саме ліквідність оборотних активів забезпечує поточну платоспроможність організації;

2) поняття ліквідності організації має ширше значення порівняно з ліквідністю балансу, оскільки воно вказує на наявність обігових коштів у обсязі, достатньому для покриття короткострокових зобов'язань на теоретичному рівні.

3) ліквідність балансу оцінюється як рівень забезпечення боргових зобов'язань підприємства його активами, час перетворення яких у грошову форму відповідає строкам виконання платіжних зобов'язань. Головною відмінністю ліквідності балансу від ліквідності активів є те, що перша враховує узгодженість обсягів і ліквідності активів з розмірами та строками зобов'язань. У той час ліквідність активів визначається окремо від пасиву. Аналіз ліквідності балансу базується на порівнянні активів підприємства, згрупованих за ступенем їх ліквідності, із зобов'язаннями в пасиві балансу [2].

Активи поділяються на чотири групи за рівнем ліквідності – від найбільш ліквідних до найменш ліквідних:

– А1 – до цієї групи належить готівка в касі та кошти на розрахункових рахунках, які можуть бути негайно використані для здійснення розрахунків.

– А2 – сюди входять швидкооборотні активи, такі як дебіторська заборгованість із терміном погашення до 12 місяців, якщо платежі за нею надійдуть протягом року, а також інші оборотні активи.

– А3 – до цієї категорії включаються статті витрат і запасів (за винятком «Витрат майбутніх періодів»). Платежі за такими активами очікуються після

одного року з дати звітності або навіть пізніше. Сюди належить також податок на додану вартість на придбані цінності та інші оборотні активи.

– А4 – складається з основних засобів та інших необоротних активів. Вони призначені для участі в господарській діяльності підприємства протягом тривалого періоду часу. Пасиви, зі свого боку, класифікуються за ступенем зростання термінів погашення зобов'язань.

При оцінці ліквідності балансу необхідно проводити вертикальний і горизонтальний аналіз. Горизонтальний аналіз полягає у відбитті рівня платоспроможності господарства. Вертикальний дозволяє зробити висновки про структуру активів і пасивів, що дасть більш точну оцінку ліквідності й платоспроможності організації.

Але так само потрібно проводити порівняльний аналіз: на основі зіставлення сум по відповідних до груп активів і пасивів визначається позитивний або негативний результат П1 включає в себе кредиторську заборгованість, розрахунки по дивідендах, інші короткострокові зобов'язання, а також позики, які не були погашені в строк (відповідно до даних додатків до бухгалтерського балансу).

«П2 охоплює позикові короткострокові кредити банків та інші позики, які мають бути погашені протягом 12 місяців після звітної дати. Для визначення першої та другої групи пасиву і забезпечення достовірності результатів необхідно знати строки виконання усіх короткострокових зобов'язань.

П3 включає довгострокові позикові кредити та інші довгострокові пасиви, які представлені у статтях розділу IV балансу «Довгострокові пасиви».

П4 містить статті розділу III балансу «Капітал і резерви», а також деякі статті, що не увійшли до попередніх груп: «Доходи майбутніх періодів» і «Резерви майбутніх витрат». Для збереження балансового співвідношення між активами та пасивами підсумок цієї групи необхідно скоригувати, зменшивши на суми статей «Витрати майбутніх періодів» і «Збитки»» [10].

Для оцінки ліквідності балансу важливо проводити вертикальний і горизонтальний аналіз. Горизонтальний аналіз дозволяє оцінити рівень платоспроможності підприємства. Вертикальний аналіз допомагає зробити висновки щодо структури активів і пасивів, що забезпечує більш точну оцінку ліквідності та платоспроможності організації. Також необхідно проводити порівняльний аналіз: шляхом зіставлення сум у відповідних групах активів і пасивів визначається позитивний або негативний результат діяльності [23].

Баланс вважається абсолютно ліквідним при виконанні наступних умов:

А1>П1; А2>П2; А3>П3; А4<П4.

Перша нерівність у системі визначає абсолютну ліквідність, перші дві разом характеризують поточну ліквідність, третя – перспективну платоспроможність, а четверта – фінансову стійкість. Деякі науковці визначають платоспроможність як здатність підприємства забезпечити наявність коштів та їх еквівалентів у обсязі, достатньому для негайного погашення кредиторської заборгованості [33].

Основними ознаками платоспроможності вважаються:

1) наявність достатніх коштів на розрахунковому рахунку;

2) відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

При аналізі стану платоспроможності підприємства важливо враховувати причини фінансових труднощів, частоту їх виникнення та тривалість прострочень за борговими зобов’язаннями.

Серед основних причин таких проблем можуть бути:

– зростання собівартості продукції;

– виробництво неконкурентоспроможної продукції;

– дефіцит власних джерел фінансування;

– високі податкові відрахування;

– значні заборгованості за коротко- та довгостроковими зобов’язаннями тощо.

Однією з ключових причин погіршення платоспроможності часто є

нераціональне використання обігового капіталу. Це може бути викликано, наприклад, перенаправленням коштів у дебіторську заборгованість, інвестуванням у надпланові запаси або витратами на цілі, які тимчасово залишаються без фінансування з наявних джерел [30].

Для виявлення причин змін показників платоспроможності необхідно здійснити аналіз фінансового плану. Зокрема, потрібно порівняти дані звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів із плановими показниками. Спочатку оцінюють виконання плану щодо надходження коштів від реалізації продукції, робіт і послуг, встановлюють причини змін виручки та виявляють резерви для її зростання [41].

Особливу увагу слід приділити ефективності використання коштів, оскільки їх нераціональне застосування може стати джерелом фінансових ускладнень.

На основі підсумкового аналізу фінансового плану повинні бути визначені резерви для збільшення планового грошового потоку, що забезпечить стабільну платоспроможність підприємства у довгостроковій перспективі [14].

У процесі аналізу платоспроможності слід враховувати, що в економічній діяльності підприємства практично не існує операцій без ризику. Таким чином, платоспроможність завжди має ризикову складову, яку доцільно розглядати з двох основних позицій:

1) організації;

2) зовнішніх контрагентів.

Ритмічність і стабільність поточної діяльності підприємства значною мірою залежать від його політики в управлінні обіговими коштами та джерелами їх фінансування. Кожен елемент оборотних активів (виробничі запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти тощо) відіграє свою специфічну роль у фінансово-господарській діяльності підприємства [37].

З погляду зовнішніх користувачів, які прагнуть, щоб організація відповідала стандартам платоспроможності, їхні інтереси пов’язані з

ризиками. Це стосується щонайменше втрати власних вкладень і непрямих втрат через зниження оборотності їхніх обігових коштів.

Масове порушення строків погашення кредиторської заборгованості може негативно позначитися на результатах взаємних розрахунків. Тому зовнішні контрагенти зацікавлені в тому, щоб підприємства своєчасно виконували свої фінансові зобов'язання. Для цього можуть використати різні джерела та інструменти: дохід від планового продажу продукції, оптимізацію нормативів виробничих запасів, розпродаж активів тощо [42].

Водночас зовнішнім аналітикам потрібно враховувати ризик приховування чи спотворення даних щодо фінансового стану підприємства в бухгалтерській звітності. Глибоке розуміння цих аспектів дозволяє уникнути ризикованих фінансових інвестицій.

Особливу увагу слід приділити розмежуванню понять ліквідності та платоспроможності. Хоча ці економічні категорії взаємопов'язані, їх значення не є тотожними. Ліквідність активу визначається його здатністю швидко трансформуватися у грошові кошти в рамках виробничо-технологічного процесу, а ступінь ліквідності залежить від часу, необхідного для такої трансформації [60].

Натомість платоспроможність є менш стабільною категорією, більш залежною від зовнішнього фінансового середовища та раціонального управління грошовими потоками в організації. Одним із ключових факторів аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства є забезпечення стабільної діяльності на довгострокову перспективу.

Для чіткого розуміння відмінностей між цими категоріями доцільно систематизувати їхні ключові характеристики у таблиці 1.1.

Таким чином, ліквідність є необхідною передумовою платоспроможності, але не тотожною їй. Підприємство може мати високу ліквідність (великі запаси товарів), але бути неплатоспроможним через відсутність «живих» грошей у конкретний момент платежу. І навпаки – платоспроможне підприємство може мати низьку ліквідність балансу, якщо

воно ефективно залучає короткострокові кредити для покриття касових розривів [18].

Таблиця 1.1 – Порівняльна характеристика понять «ліквідність» та «платоспроможність»

Критерій порівняння	Ліквідність	Платоспроможність
Об’єкт оцінки	Окремі активи або баланс підприємства в цілому.	Підприємство як суб’єкт господарювання.
Сутність	Здатність активів перетворюватися на грошову форму.	Здатність підприємства вчасно та в повному обсязі гасити борги.
Фактор часу	Статична категорія (оцінюється на певну дату за даними балансу).	Динамічна категорія (залежить від поточної наявності грошових коштів).
Джерела забезпечення	Наявність ліквідних оборотних активів.	Грошові потоки, виторг від реалізації, кредитні лінії.
Залежність	Залежить переважно від структури активів.	Залежить від зовнішнього середовища та якості фінансового менеджменту.

Слід зазначити, що ліквідність та платоспроможність відображають переважно поточний стан розрахунків підприємства. Проте для оцінки спроможності суб’єкта господарювання зберігати таку здатність у тривалому періоді необхідно звернутися до більш глобальної категорії, яка характеризує незалежність підприємства від зовнішніх ризиків та структуру його капіталу.

Фінансова стійкість підприємства – це фундаментальна економічна характеристика, яка визначає напрями пошуку внутрішніх резервів для її зміцнення. Рівень поточної платоспроможності та фінансової стійкості залежить від забезпечення запасів джерелами фінансування. Надлишок чи дефіцит цих джерел визначається різницею між їх обсягами та розміром наявних запасів, при цьому враховуються різні види ресурсів: власні, кредитні чи позичкові [35].

Підсумовуючи, можна зазначити, що аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства ґрунтується на таких основних аспектах (рис. 1.1):

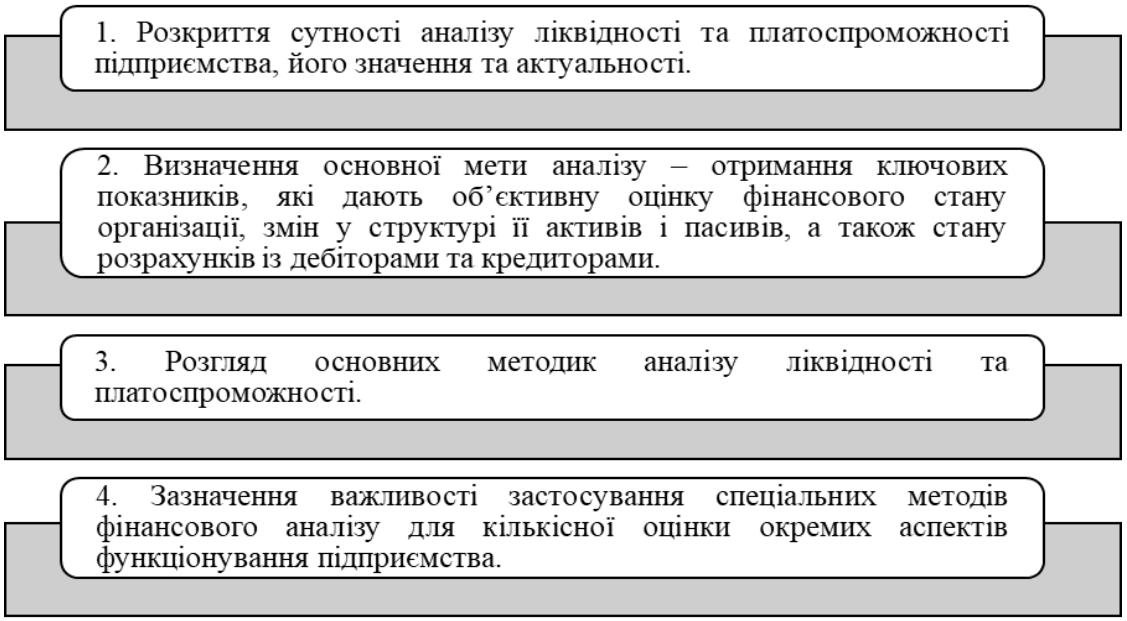


Рисунок 1.1 – Основні аспекти аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства

Реалізація зазначених аспектів аналізу (див. рис. 1.1) неможлива без глибокого розуміння теоретичного базису фінансової стійкості. У сучасній економічній думці ця категорія розглядається як багатогранна система, що інтегрує у собі здатність підприємства до саморозвитку, збереження рівноваги та мінімізації ризиків.

Дослідження наукових праць дозволяє стверджувати, що трактування фінансової стійкості варіюється від суто ресурсного підходу (наявність коштів) до функціонального (ефективність їх використання). Зокрема, Базілінська О. Я. та Лахтіонова Л. А. акцентують увагу на тому, що фінансова стійкість визначається не лише наявністю ресурсів, а й показниками рентабельності та ефективністю маневрування грошовими коштами, що в сукупності забезпечує інвестиційну привабливість підприємства [17].

Для повного розкриття сутності даної категорії необхідно розглянути її взаємозв'язок із суміжними економічними поняттями. Фінансова стійкість є інтегральним показником, який нерозривно пов'язаний із платоспроможністю (здатністю вчасно гасити борги), фінансовою безпекою

(захищеністю від загроз), рівновагою (балансом капіталу), гнучкістю (швидкістю адаптації) та стабільністю (тривалістю перебування у рівноважному стані) [31].

Для глибшого розуміння природи досліджуваних категорій необхідно проаналізувати погляди провідних вчених на сутність фінансової стійкості. Систематизація наукових підходів дозволяє виділити різні аспекти цього поняття: від здатності покривати витрати власним капіталом до загальної економічної незалежності суб'єкта господарювання (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Наукові підходи до трактування поняття «фінансова стійкість»

Науковець	Трактування поняття «фінансова стійкість»
Базілінська О. Я. [2]	Здатність підприємства функціонувати, зберігаючи баланс між активами та пасивами, що забезпечує платоспроможність та інвестиційну привабливість при прийнятному ризику.
Лахтіонова Л. А. [26, 27]	Стан фінансових ресурсів, за якого підприємство вільно маневрує грошовими коштами та ефективно використовує їх для забезпечення безперервного процесу діяльності.
Лиференко Г. М. [28]	Характеристика фінансового стану, що дозволяє підприємству функціонувати завдяки саморозвитку та зростанню капіталу при збереженні кредитоспроможності.
Марцин С. В. [33]	Стан фінансових ресурсів підприємства, що гарантує стабільний розвиток діяльності переважно за рахунок власних коштів при мінімальному рівні фінансового ризику.
Павловська О. В., Притуляк Н. М. [6, 43]	Здатність суб'єкта господарювання покривати запаси та витрати власним капіталом, уникаючи надмірної заборгованості та вчасно виконуючи зобов'язання.
Виговська Н. Г. [11, 34]	Комплексна категорія, що відображає такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку.
Едвард Альтман (Edward Altman) [72]	Здатність компанії уникати критичних фінансових ризиків та банкрутства завдяки оптимальному співвідношенню залучених та власних коштів (Z-score модель).
Джеймс К. Ван Хорн (James C. Van Horne) [77]	Стан фінансової незалежності, що дозволяє підприємству здійснювати інвестиційну діяльність та виплачувати дивіденди без загрози ліквідності.
Стівен Росс (Stephen Ross) [76]	Стан рівноваги між внутрішніми джерелами фінансування та темпами зростання активів, що мінімізує потребу у зовнішньому борговому капіталі.

Аналіз наведених підходів свідчить про те, що вітчизняні науковці (О. Базілінська, Л. Лахтіонова та ін.) частіше розглядають фінансову стійкість через призму ресурсного забезпечення та покриття запасів, тоді як

зарубіжні вчені (Е. Альтман, Дж. Ван Хорн) роблять акцент на фінансовій незалежності та запобіганні банкрутству. Узагальнюючи ці погляди, можна стверджувати, що фінансова стійкість – це стратегічна здатність підприємства підтримувати цільовий рівень платоспроможності та розвиватися в умовах мінливого зовнішнього середовища.

Особливої актуальності питання забезпечення фінансової стійкості набуває в умовах воєнного стану та процесів глобалізації, що вимагає від підприємства підвищеної адаптивності. Як було зазначено вище, фінансова стійкість є комплексним станом ресурсів, який гарантує постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання.

Ключовим критерієм оцінки фінансової стійкості є ступінь покриття запасів і витрат власними та залученими джерелами фінансування. У науковій літературі прийнято виділяти чотири основні типи фінансової стійкості (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Класифікація типів фінансової стійкості підприємства

Тип фінансової стійкості	Характеристика стану	Умова формування джерел
Абсолютна стійкість	Високий рівень платоспроможності; підприємство повністю незалежне від зовнішніх кредиторів.	Запаси та витрати повністю покриваються власними оборотними коштами.
Нормальна стійкість	Оптимальний стан, що гарантує платоспроможність; раціональне використання позикових коштів.	Для покриття запасів використовуються власні кошти та довгострокові позики.
Нестійкий стан	Спостерігається порушення платіжної дисципліни, проте зберігається можливість відновлення рівноваги.	Запаси перевищують власні кошти; залучаються додаткові короткострокові джерела.
Кризовий стан	Підприємство на межі банкрутства; наявність простроченої заборгованості перед бюджетом та персоналом.	Власні та позикові кошти не покривають запаси; фінансова залежність є критичною.

Слід зауважити, що небезпечною є не лише недостатня, а й надлишкова фінансова стійкість. Накопичення надмірних власних резервів призводить до появи «замороженого» капіталу, що знижує оборотність активів та стримує темпи економічного розвитку організації.

Оцінка типу фінансової стійкості дозволяє ідентифікувати реальний

фінансовий стан підприємства, проте для прийняття управлінських рішень необхідно враховувати фактори, що його формують. На фінансову стабільність впливає сукупність зовнішніх та внутрішніх чинників.

До зовнішніх факторів, які не залежать від діяльності самого підприємства, належать: рівень платоспроможного попиту населення, стабільність чинного законодавства, податкове навантаження, державна кредитна політика та макроекономічна стабільність у країні [52].

Внутрішні фактори безпосередньо контролюються менеджментом підприємства. До них відносять: оптимальність структури активів, розмір статутного капіталу, ефективність управління витратами, якість дебіторської заборгованості та конкурентоспроможність продукції.

Таким чином, внутрішня стійкість підприємства досягається завдяки оперативній адаптації господарської діяльності до змін ринкової кон'юнктури, тоді як зовнішня – залежить від загальноекономічного середовища. В умовах ринку фінансова стабільність є фундаментом для розширення ринків збуту та реалізації нових інвестиційних напрямків бізнесу.

Попри ґрунтовність існуючих досліджень (див. табл. 1.2), слід зауважити, що більшість авторів розглядають фінансову стійкість або як статичний стан (наявність ресурсів), або як суто математичне співвідношення активів та пасивів. Однак у сучасних реаліях, позначених високим рівнем невизначеності, воєнними ризиками та цифровою трансформацією економіки, поняття «фінансова стійкість» потребує уточнення. Традиційні підходи не повною мірою враховують здатність підприємства до превентивного (випереджаючого) реагування на загрози.

На основі аналізу та узагальнення існуючих підходів, нами запропоновано авторське бачення даної категорії. На нашу думку поняття «фінансова стійкість» слід розглядати як динамічну спроможність підприємства зберігати цільовий рівень фінансової незалежності та платоспроможності в умовах критичних зовнішніх шоків, що досягається не

лише через оптимальну структуру капіталу, а й через ефективний механізм адаптації фінансових потоків до змін середовища.

Для наочності порівняємо запропоноване визначення із загальноприйнятими підходами у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Порівняльна характеристика авторського визначення поняття «фінансова стійкість»

Параметр порівняння	Традиційні підходи	Запропоноване визначення
Характер категорії	Статичний (оцінка стану на дату).	Динамічний (оцінка здатності до адаптації).
Ключовий акцент	Наявність власних коштів для покриття запасів.	Наявність гнучкого механізму управління грошовими потоками.
Врахування ризиків	Переважно внутрішні операційні ризики.	Акцент на зовнішніх шоках (війна, глобальні кризи).
Результат	Збереження балансу.	Забезпечення безперервного розвитку за будь-яких умов.

Таким чином, проведене теоретичне дослідження дозволило встановити, що ліквідність, платоспроможність та фінансова стійкість є взаємопов’язаними, але самостійними характеристиками. Запропоноване нами розширене трактування фінансової стійкості дозволяє перейти від простої констатації стану активів до аналізу стратегічної витривалості підприємства. Це, у свою чергу, вимагає застосування специфічного методичного інструментарію, який буде детально розглянуто у наступному підрозділі.

1.2 Методичні підходи до оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства

Об’єктивність оцінювання фінансового стану підприємства безпосередньо залежить від обраної методики та системності аналітичних процедур. Якщо теоретичний базис дозволяє ідентифікувати сутність

ліквідності та платоспроможності, то методичний інструментарій покликаний перевести ці категорії у площину кількісних показників для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [48].

Методика аналізу ліквідності та платоспроможності не є статичною; вона базується на поєднанні традиційних методів бухгалтерського аналізу та сучасних математичних моделей діагностики фінансової стійкості. Ключовим завданням аналітичного процесу на цьому етапі є перетворення масиву даних фінансової звітності (зокрема Балансу та Звіту про рух грошових коштів) у релевантну інформацію про здатність підприємства вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями [20].

У сучасній економічній практиці методичні підходи до оцінювання платоспроможності прийнято класифікувати за глибиною дослідження та джерелами інформації. Найбільш поширеними є:

– експрес-аналіз (швидке оцінювання загальної ліквідності балансу);

– коефіцієнтний аналіз (розрахунок відносних показників платоспроможності);

– динамічний аналіз (дослідження грошових потоків у часі);

– прогнозний аналіз (визначення імовірності втрати або відновлення платоспроможності у майбутньому).

Реалізація цих підходів вимагає чіткої послідовності дій, що починається з перевірки якості інформаційної бази та завершується формулюванням стратегічних рекомендацій. Розглянемо детальніше алгоритм та інструментарій цього процесу [63].

Слід зауважити, що вибір конкретних методів та показників аналізу є предметом активних дискусій серед провідних фахівців. Вітчизняна наукова думка пропонує широку палітру інструментів оцінювання ліквідності, що враховують специфіку перехідної економіки та галузеві особливості підприємств [19].

Зокрема, такі науковці, як М. Я. Коробов, А. М. Поддєрьогін та Г. В. Савицька, внесли значний вклад у розвиток методики коефіцієнтного

аналізу, адаптувавши зарубіжні моделі до національних стандартів звітності. Плавний перехід від загальнотеоретичних принципів до конкретних методичних рішень вимагає детального розгляду авторських позицій щодо пріоритетності тих чи інших аналітичних показників.

Для систематизації існуючого методичного інструментарію доцільно розглянути підходи провідних вітчизняних вчених у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Наукові підходи до методики оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства

Автор	Пропонований методичний інструментарій	Характерні особливості підходу
Коробов М. Я. [21]	Поєднання аналізу ліквідності балансу та розрахунку чистих мобільних активів.	Акцент на важливості випереджаючого аналізу платоспроможності через зіставлення обігових активів та короткострокових зобов'язань.
Поддєрьогін А. М. [64]	Традиційний коефіцієнтний метод із чітким розмежуванням поточної та перспективної ліквідності.	Використання нормативних значень показників, адаптованих до українських умов господарювання.
Савицька Г. В. [47]	Комплексна діагностика з використанням факторного аналізу та методу порівнянь.	Оцінювання причин зміни показників через аналіз швидкості оборотності окремих видів активів.
Філімоненков О. С. [60]	Оцінювання через «платіжний календар» та аналіз касових розривів.	Пріоритетність оперативного аналізу грошових потоків над статичними показниками балансу.

Наведені підходи свідчать, що більшість вітчизняних науковців схиляються до комплексного використання коефіцієнтного аналізу в поєднанні з методами порівняння та групування активів за ступенем їх ліквідності. Це дозволяє не лише констатувати стан підприємства, а й виявляти внутрішні резерви для зміцнення його фінансової позиції.

Спираючись на вищевикладені наукові підходи, перейдемо до безпосередньої реалізації аналітичних етапів. Наступним кроком є аналіз балансу ліквідності, який полягає в угрупованні активів і пасивів за певними ознаками та їх наступному зіставленні.

Наступним етапом аналізу є аналіз балансу ліквідності, який полягає в

угрупованні активів і пасивів балансу по певних ознаках, а також їх зіставлення. Основною метою аналізу платоспроможності є впровадження заходів, спрямованих на своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства, а також пошук резервів для її покращення.

У межах цього підходу окремі науковці пропонують вирішити низку завдань:

1. Провести оцінку виконання плану щодо входження та використання фінансових ресурсів з метою підвищення платоспроможності та кредитоспроможності підприємства. Це можна зробити через аналіз причинно-наслідкових зв’язків між показниками виробничої, комерційної та фінансової діяльності підприємства.

2. На основі реальних умов господарської діяльності, а також наявних власних і позикових ресурсів, спрогнозувати можливі фінансові результати та економічну рентабельність.

3. Розробити практичні заходи для більш ефективного використання фінансових ресурсів. Під час аналізу платоспроможності сільськогосподарських підприємств оцінюється рівень управління ліквідністю як з боку керівництва установи, так і з боку її засновників, інвесторів і постачальників.

Це проводиться з метою раціонального використання ресурсів, а також із залученням банків для визначення умов кредитування та оцінки ризиків, постачальників – для гарантування своєчасності платежів, і фіскальних служб – задля виконання плану податкових надходжень до бюджету.

Аналіз зазвичай поділяють на внутрішній і зовнішній.

Внутрішній аналіз здійснюється силами власних служб підприємства, а його результати використовуються для планування, прогнозування та контролю.

Основна мета внутрішнього аналізу – забезпечення сталого надходження коштів, оптимальне розміщення власних і позикових ресурсів

для забезпечення стабільної роботи підприємства, максимізації прибутку та уникнення банкрутства [39].

Зовнішній аналіз проводиться інвесторами, постачальниками ресурсів і контролюючими органами на основі фінансової звітності. Він спрямований на оцінку привабливості інвестицій у підприємство з точки зору доходності та мінімізації ризиків втрат [64].

Основним джерелом інформації для аналізу платоспроможності та ліквідності є бухгалтерський баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух капіталу та інші форми звітності. Допоміжну роль відіграють дані первинного та аналітичного бухгалтерського обліку, які деталізовано розкривають окремі статті балансу.

Процес аналізу платоспроможності зазвичай включає наступні етапи:

1. Оцінка якості вхідної інформації.

2. Аналіз ліквідності балансу шляхом співставлення активів і пасивів підприємства та їх відповідність оптимальним балансам.

3. Проведення коефіцієнтного аналізу ліквідності та платіжної спроможності на підставі даних балансу й звітів про рух грошових коштів.

4. Оцінка потенційної платоспроможності підприємства.

5. Підведення підсумків і розробка рекомендацій. Наступний етап передбачає детальний аналіз ліквідності балансу шляхом групування активів і пасивів за визначеними критеріями та порівняння відповідних показників між собою.

Таблиця 1.7 – Групування активів і пасивів за певними ознаками

Активи (за ступенем ліквідності)	Нерівності	Пасиви (по ступеню терміновості платежу)
А1 – найбільш ліквідні активи	>	П1 – Найбільш термінові пасиви
А2 – швидко реалізовані активи	>	П2 – короткострокові пасиви
А3 – повільно реалізовані активи	>	П3 – довгострокові пасиви
А4 – важко реалізовані активи	<	П4 – постійні пасиви

Третім і найбільш трудомістким з точки зору обчислень етапом є визначення коефіцієнтів ліквідності підприємства, серед яких виділяють:

– коефіцієнт поточної ліквідності,

– коефіцієнт швидкої ліквідності,

– коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Для об’єктивної оцінки доцільно використовувати систему показників, наведену в таблиці 1.8.

Таблиця 1.8 – Основні показники оцінювання ліквідності та платоспроможності

Показник	Формула розрахунку за балансом	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал)	А1÷(П1 + П2)	≥ 0,2
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл)	(А1 + А2) ÷(П1 + П2)	0,7 – 1,0
Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл)	(А1 + А2 + А3)÷(П1 + П2)	1,5 – 2,0

Основна мета обчислень цих показників полягає у співставленні короткострокових (поточних) зобов’язань із активами, які можуть бути використані для їх покриття [58].

Проте для отримання більш детальної інформації про стан ліквідності та платоспроможності підприємства доцільно, окрім традиційних показників ліквідності, що визначаються за даними балансу, аналізувати також показники платоспроможності (рис. 1.2). Останні розраховуються на основі даних зі звіту про рух грошових коштів.

На рисунку 1.2 наведено перелік коефіцієнтів ліквідності й платоспроможності, які розраховують відповідно до інформації щодо грошових потоків підприємства. Після виконання розрахунків проводиться аналіз динаміки отриманих показників і порівняння їх із нормативними значеннями.

Додатково може бути здійснений факторний аналіз ліквідності, що спрямований на ідентифікацію основних факторів, які найсуттєвішим чином впливають на рівень ліквідності та платоспроможності підприємства [13].



Рисунок 1.2 – Коефіцієнти ліквідності та платоспроможності, які розраховуються на підставі даних про рух грошових коштів

Наступним кроком у процесі аналізу фінансової стійкості є оцінка потенційної платоспроможності підприємства. Це важливо, оскільки зниження платоспроможності може призвести до оголошення підприємства банкрутом. Суть такої діагностики пропонуємо представити у вигляді алгоритму, наведеного на рисунку 1.3.

Запропонований алгоритм оцінювання потенційної платоспроможності підприємства, базується на інтеграції показників поточної ліквідності з прогнозними потоками грошових коштів від операційної діяльності. Використання даного алгоритму дозволяє підприємствам завчасно ідентифікувати ризики виникнення касових розривів та визначати обсяг внутрішнього фінансового резерву, необхідного для підтримання безперебійності розрахунків у майбутніх періодах [25].

Якщо результати діагностики свідчать про платоспроможність

підприємства, необхідно обчислити коефіцієнт втрати платоспроможності за період тривалістю три місяці.

У випадках, коли коефіцієнт перевищує 1, підприємство має реальну можливість утримати свою платоспроможність. Якщо ж коефіцієнт менший за 1, ймовірність втрати платоспроможності у найближчі три місяці є значною. У випадку, коли підприємство визнається неплатоспроможним, доцільно розрахувати коефіцієнт відновлення платоспроможності на період тривалістю шість місяців. За умови, що коефіцієнт перевищує 1, існують реальні шанси на відновлення платоспроможності впродовж півріччя. Якщо ж коефіцієнт менший за 1, підприємство фактично позбавлене такої можливості [21].

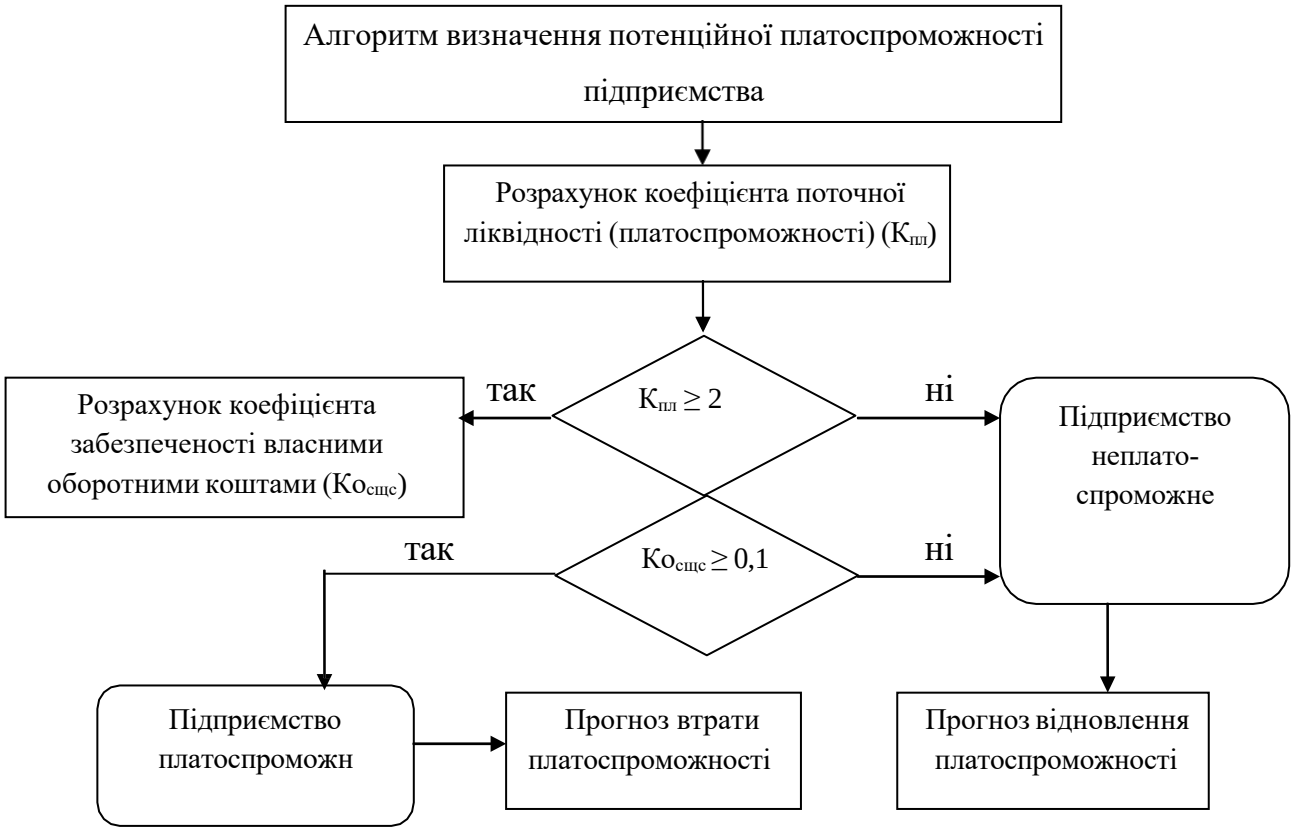


Рисунок 1.3 – Алгоритм визначення потенційної платоспроможності підприємства

Після виконання всіх необхідних розрахунків, аналізу динаміки показників та їх порівняння з нормативними значеннями, можна перейти до

завершального етапу аналізу: узагальнення результатів і формулювання рекомендацій.

На цьому етапі підсумовуються отримані дані, робляться висновки про рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, а також виявляються позитивні й негативні тенденції.

Аналізуються фактори, які впливають на загальний фінансовий стан підприємства. На основі зроблених висновків формуються рекомендації щодо підтримки й зміцнення платоспроможності підприємства або, якщо воно є неплатоспроможним, розробляються заходи для її відновлення [46].

Отримані дані свідчать про те, що прийняття управлінських рішень відіграє ключову роль у формуванні платоспроможності підприємства. Встановлення стратегічних цілей сприяє підвищенню ефективності управління, залученню всіх рівнів адміністрації до управлінського процесу та збільшенню платоспроможності підприємства через впровадження дієвих інструментів управління фінансовими потоками й оптимізацію фінансових взаємин із партнерами.

Основною метою управління платоспроможністю є забезпечення такого фінансового стану підприємства, який дозволяє своєчасно й у повному обсязі виконувати зобов’язання перед кредиторами [30].

1.3 Чинники впливу на платоспроможність та фінансову стабільність підприємства в сучасних умовах

Оцінка фінансової стійкості підприємства спрямована на проведення дослідження з використанням відповідної інформації, виявлення чинників, проведення аналізу, порівняння отриманих результатів із іншими даними, розробку рекомендацій та виконання ряду інших завдань.

На сучасному етапі розвитку економіки України платоспроможність та

фінансова стабільність підприємств формуються під впливом складної системи чинників. Їх прийнято поділяти на зовнішні (екзогенні), що не залежать від волі підприємства, та внутрішні (ендогенні), які безпосередньо визначаються якістю менеджменту [65].

До ключових зовнішніх чинників у сучасних умовах слід віднести: воєнно-політичну нестабільність, макроекономічні коливання курсу валют, рівень інфляції, податкове навантаження та доступність кредитних ресурсів на фінансовому ринку.

Внутрішні чинники включають: структуру капіталу (співвідношення власного та позикового), ефективність маркетингової стратегії, стан технічного оновлення основних засобів та раціональність управління грошовими потоками. Взаємодія цих чинників визначає рівень безпеки підприємства та його здатність протистояти кризовим явищам.

Основні ознаки фінансової стійкості підприємства можна визначити таким чином:

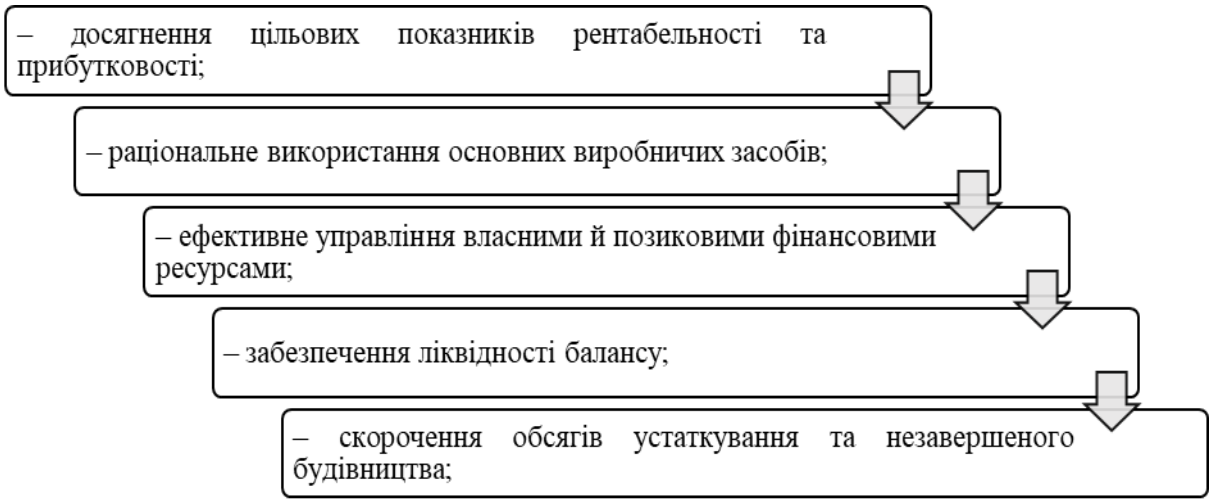


Рисунок 1.4 – Основні ознаки фінансової стійкості підприємства

Процес аналізу фінансової стійкості включає кілька етапів.

На першому етапі здійснюється розрахунок абсолютних і відносних показників.

Другий етап спрямований на визначення зони безпеки та розрахунок таких важливих елементів, як фінансовий і операційний левериджс. Серед абсолютних показників фінансової стійкості найчастіше виділяють дві основні групи: показники, що характеризують джерела для формування запасів, і показники забезпеченості цих запасів відповідними джерелами [70].

Ці показники фінансової стійкості деталізовані у таблиці 1.9.

Таблиця 1.9 – Абсолютні показники фінансової стійкості

Назва показника	Характеристика
Наявність власних коштів	Різниця між власним капіталом та необоротними активам. Високий рівень власного капіталу свідчить про фінансову стійкість і знижує ризики банкрутства
Наявність власних та довгострокових коштів	Збільшенням показника наявності власних коштів на суму довгострокових зобов'язань
Наявність загальних коштів	Збільшенням показника наявністю власних та довгострокових коштів на суму короткострокових кредитів банків
Надлишок (+) чи дефіцит (-) власних коштів	Різниця між власними коштами та запасами
Надлишок (+) чи дефіцит (-) власних та довгострокових позикових коштів	Різниця між робочим капіталом та запасами
Надлишок (+) чи дефіцит (-) загальних коштів	Різниця між загальними коштами та запасами

Відповідно до рівня забезпеченості запасів джерелами формування визначають тип фінансової стійкості підприємства (табл. 1.10).

Таблиця 1.10 – Визначення типу фінансової стійкості підприємства

Показник	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна	Нормальна	Нестійка	Кризова
Надлишок (+) чи дефіцит (-) власних коштів	≥ 0	< 0	< 0	< 0
Надлишок (+) чи дефіцит (-) власних та довгострокових позикових коштів	≥ 0	≥ 0	< 0	< 0
Надлишок (+) чи дефіцит (-) загальних коштів	≥ 0	≥ 0	≥ 0	< 0

Для оцінки ліквідності балансу необхідно зіставити підсумки кожної групи активів і пасивів.

Поточну ліквідність визначають через співставлення високоліквідних

активів із найтерміновішими зобов'язаннями, а також швидколіквідних активів із короткостроковими зобов'язаннями (А1 ≥ П1, А2 ≥ П2).

Перспективна ліквідність аналізується шляхом порівняння активів із низькою оборотністю із довгостроковими пасивами (А3 ≥ П3).

При дослідженні ліквідності підприємства також розраховують різні коефіцієнти, зокрема абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності, платоспроможності та покриття.

Ці показники є важливими не лише для самого підприємства, але й для зовнішніх зацікавлених сторін. Для глибшого аналізу платоспроможності визначають показники довгострокового фінансового забезпечення. Цей підхід ґрунтується на золотому правилі фінансування, яке відображає рівень покриття необоротних активів довгостроковим капіталом у межах короткого чи довгого періоду. Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення першого рівня ($Д_1$) розраховується за формулою (1.1):

$$Д_1 = \frac{Власний_капітал}{Необоротні_активи} \quad (1.1)$$

Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення другого ступеня (Д2) обчислюємо (1.2):

$$Д_2 = \frac{Власний_капітал + Довгострокові_зобов'язання}{Необоротні_активи} \quad (1.2)$$

Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення третього ступеня ($Д_3$) розраховуємо за формулою (1.3):

$$Д_3 = \frac{Власний_капітал + Довгострокові_зобов'язання + Поточні_забезпечення}{Необоротні_активи} \quad (1.3)$$

Перший показник має перевищувати значення 0,5-0,7. Значення другого показника повинно бути більшим за одиницю. Встановлено, що нормальним вважається діапазон коефіцієнта від 1,2 до 1,6.

Якщо коефіцієнт перебуває у зазначених межах, підприємство можна вважати платоспроможним. Що стосується третього показника, то його тенденція до зростання свідчить про позитивну динаміку.

Для проведення детального аналізу фінансової стійкості підприємства слід оцінити ряд абсолютних та відносних показників, проаналізувати ліквідність балансу та розрахувати коефіцієнти платоспроможності.

Ці етапи дозволяють визначити проблемні аспекти діяльності підприємства, а також виробити рекомендації щодо їх вирішення і покращення загальної ситуації [68].

Оптимізація ліквідності підприємства реалізується через впровадження фінансової стабілізації – комплексу заходів, спрямованих на зменшення обсягів зобов'язань та збільшення грошових коштів для їх покриття.

Зменшення зобов'язань може бути досягнуто шляхом продовження строків кредиторської заборгованості, скорочення умовно-змінних витрат та відтермінування виплат дивідендів.

Для підвищення рівня надходжень необхідно вдосконалити управління запасами, пришвидшити оборотність дебіторської заборгованості і тимчасово зменшити гарантійні та страхові запаси у разі фінансових труднощів [66].

В українських реаліях важливе місце займає відновлення фінансової стійкості підприємств за допомогою стратегій фінансової стабілізації.

Головна мета такої стратегії – подолання проблем, пов'язаних із фізичним і моральним зношенням обладнання. Станом на 2025 рік ступінь зносу основних засобів досягав 66%, що свідчить про нагальну потребу в оновленні техніки та модернізації існуючого обладнання.

Для цього необхідно пришвидшити ремонтні роботи та розробити механізми зниження податкового навантаження на інвестиції в основні засоби. В умовах зростання конкуренції оптимізація збутової політики стає критично важливою. Варто сконцентруватися на маркетингових заходах, які сприятимуть просуванню продукції підприємства, включаючи реалізацію невикористаних залишків на складах, що позитивно вплине на покращення фінансового стану компанії [55].

Розширення ринків збуту також залишається перспективним

напрямком, наприклад, шляхом створення додаткових пунктів роздрібної торгівлі. Збільшення показника коефіцієнта ліквідності можливе шляхом нарощування коштів на розрахункових рахунках підприємства, що полегшить доступ до банківських кредитів [53].

Якщо компанія володіє надлишковими фондами, їх можна передати в оренду з метою отримання додаткового доходу. Крім того, варто враховувати сучасні тенденції й розробляти інноваційні продукти, які здатні зацікавити споживачів та підтримати стабільність фінансових показників. Ефективне функціонування підприємства в умовах ринку також вимагає регулярного аналізу фінансових можливостей і стану інших суб'єктів господарювання.

Враховуючи вищезазначені чинники, особливо високий рівень зносу основних засобів (66% станом на 2025 рік), стратегічне управління фінансовою стійкістю має базуватися на комплексному підході. Це вимагає розробки цілісної фінансової стратегії, яка дозволить адаптувати підприємство до агресивного зовнішнього середовища.

Для цього необхідно вибудувати фінансову стратегію, яка включає:

– стратегічне управління фінансовими ресурсами;

– аналіз напрямків використання резервів підприємства;

– погодження дій із матеріальними ресурсами;

– формування джерел для стратегічного розвитку;

– оцінку конкурентного середовища;

– виявлення загроз із боку конкурентів і розробку заходів для їх мінімізації;

– забезпечення конкурентних переваг;

– мобілізацію внутрішніх резервів.

Внутрішні резерви підприємства можуть мати явний або прихований характер. Явні резерви зазвичай пов'язані із виключенням втрат або неефективностей, тоді як приховані, як правило, не відображені у балансі й вимагають додаткового аналізу для виявлення.

Фінансова стратегія має розроблятися з урахуванням таких факторів, як інфляція, ризики неплатежів та інші зовнішні умови. Вона повинна чітко відповідати цілям організації й оперативно коригуватися залежно від

ситуації. Постійний моніторинг і контроль за надходженнями допомагають ефективніше управляти фінансами. Серед методів підвищення фінансової стійкості можна виділити:

– перегляд контрактів із постачальниками та оптимізацію логістики для раціоналізації поставок;

– впровадження систем управління витратами та контролінгу.

РОЗДІЛ 2
КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» є одним із ключових гравців на ринку оптової торгівлі косметичними та парфумерними товарами в Західному регіоні України. Засноване у 2006 році, підприємство пройшло шлях від регіонального дистриб'ютора до потужного логістичного хабу із статутним капіталом понад 105,5 млн грн. Такий розмір статутного фонду свідчить про високу інвестиційну привабливість та наявність значної матеріально-технічної бази (складських комплексів, власного автопарку).

Уповноваженою особою юридичної особи товариство з обмеженою відповідальністю «ТЕМА-ЗАХІД» є Козій Володимир Леонідович та Семенюк Олександр Миколайович.

Основний вид діяльності за КВЕД:

– 46.45 Оптова торгівля парфумними та косметичними товарами

– 46.16 Діяльність посередників у торгівлі текстильними виробами, одягом, хутром, взуттям і шкіряними виробами;

– 46.17 Діяльність посередників у торгівлі продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;

– 46.18 Діяльність посередників, що спеціалізуються в торгівлі іншими товарами.

Основними конкурентними перевагами товариства є:

– розгалужена мережа збуту;

– прямі контракти з міжнародними брендами;

– наявність спеціалізованих умов зберігання продукції.

Оскільки основний КВЕД – 46.45 (оптова торгівля косметикою), діяльність підприємства базується на B2B-моделі (бізнес для бізнесу).

Основними постачальниками є (рис. 2.1):

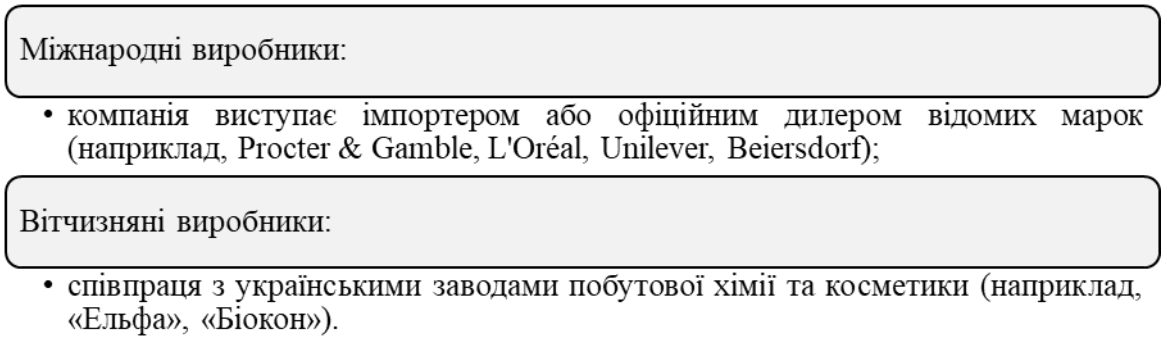


Рисунок 2.1 – Основні постачальники ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

В умовах 2024-2025 років компанія переорієнтувала логістику на європейських постачальників через західний кордон, що мінімізувало ризики зриву поставок.

Покупцями та каналами збуту є (рис. 2.2):

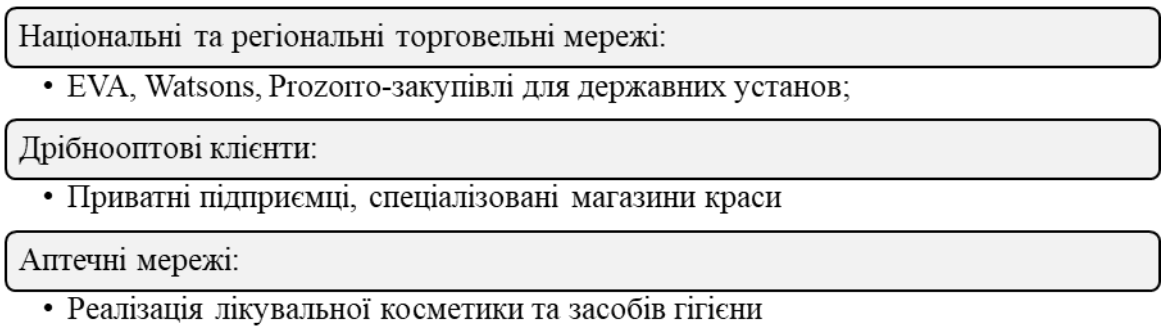


Рисунок 2.2 – Основні покупці та канали збуту ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

Для підприємства з таким обігом організація обліку є критично важливою.

На ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» створено самостійний структурний підрозділ – Бухгалтерію, яку очолює головний бухгалтер. Облік ведеться за допомогою

автоматизованої системи (на базі BAS Business Automation Software або SAP), що дозволяє інтегрувати складський облік із фінансовою звітністю в режимі реального часу.

Основні ключові аспекти облікової політики:

– метод оцінки запасів: FIFO (першим прийшов – першим пішов), що є найефективнішим для товарів із обмеженим терміном придатності (косметика).

– метод нарахування амортизації – прямолінійний (для податкової та фінансової звітності).

– підприємство звітує за НПСБО (Національними стандартами), проте через значні обсяги капіталу може готувати трансформаційні звіти за МСФЗ для іноземних партнерів.

ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» має лінійно-функціональну структуру управління.

Вищий орган – Загальні збори учасників.

Виконавчий орган – Дирекція (уповноважені особи – Козій В. Л. та Семенюк О. М.).

Функціональні підрозділи:

– департамент логістики (склади та транспорт);

– комерційний відділ (відділ закупівель та відділ продажу);

– фінансово-аналітичний відділ (контролінг та бюджетування);

– відділ маркетингу.

Директор відповідає за організацію діяльності, координацію виробничих структур, виконання планів, дотримання трудового законодавства, а також за підписання договорів із найманими працівниками.

У 2022-2025 роках, в умовах війни ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» зіткнулося з викликами:

– зміна маршрутів поставок (блокування кордонів);

– зростання собівартості через енергетичну кризу (закупівля генераторів для складів);

– міграція споживачів.

Попри це, статус «середнього/великого платника податків» та значний статутний капітал дозволили компанії зберегти фінансову стійкість

Метою діяльності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» є отримання прибутку через здійснення підприємницької активності. Для проведення аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства використовуються дані за період 2021-2023 рр., зокрема статистичні показники, звіти «Баланс», «Звіт з праці» та «Звіт про фінансові результати».

Основні економічні показники діяльності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні економічні показники ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

Показник	2021	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2021 (+/-)
1. Дохід (виручка), тис. грн	757571	808814	923238	907087	+149 516
2. Чистий прибуток, тис. грн	3 350	3 248	4 228	4 376	+1 026
3. Активи (валюта балансу), тис. грн	257756	412728	563235	671565	+413 809
4. Зобов'язання, тис. грн	143248	293992	441993	547478	+404 230
5. Власний капітал (п.3 - п.4), тис. грн	114508	118736	121242	124087	+9 579
6. Середня чисельність працівників, осіб	450	430	309	169	-281
7. Рентабельність продажу (п.2 / п.1 × 100), %	0,44	0,40	0,46	0,48	+0,04
8. Коефіцієнт автономії (п.5 / п.3)	0,44	0,29	0,22	0,18	-0,26
9. Продуктивність праці (п.1 / п.6), тис. грн/особу	1 683	1 881	2 988	5 367	+3 684

Протягом 2021–2024 років спостерігається стабільна тенденція до зростання доходів підприємства. Найбільший приріст виручки зафіксовано у 2023 році (923,2 млн грн). Чистий прибуток у 2024 році досяг максимуму за досліджуваний період – 4,37 млн грн, що свідчить про здатність компанії генерувати прибуток навіть за умови незначного коливання обсягів продажу.

Вартість активів ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» зросла більш ніж у 2,6 раза (з 257,7 млн грн у 2021 р. до 671,5 млн грн у 2024 р.). Це вказує на активне розширення матеріальної бази або значне збільшення товарних запасів на складах.

Розрахований коефіцієнт автономії демонструє стрімке зниження – з

0,44 до 0,18. Це критичний момент для аналізу: підприємство розвивається переважно за рахунок залучених коштів (зобов’язань), частка яких у структурі балансу значно перевищує частку власного капіталу.

Найбільш вражаючим показником є скорочення штату на 62% (з 450 до 169 осіб) на фоні зростання доходів. Це призвело до стрімкого зростання продуктивності праці – з 1,6 млн грн на одну особу у 2021 р. до 5,3 млн грн у 2024 р. Це може бути результатом автоматизації логістичних процесів, оптимізації управлінського апарату або переходу на аутсорсинг.

Аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2021–2024 рр. свідчить про перехід підприємства до моделі інтенсивного розвитку. Попри складні зовнішні умови (воєнний стан), компанія зуміла наростити обсяги діяльності та підвищити ефективність використання трудових ресурсів.

Однак, стрімке зростання зобов’язань (у 3,8 раза за 4 роки) та зниження частки власного капіталу в активах створюють ризики для фінансової стійкості в довгостроковій перспективі. Підприємство стає більш залежним від зовнішнього фінансування та кредиторів, що потребує посиленого контролю за платоспроможністю, методику оцінки якої ми розглядали у теоретичній частині роботи.

2.2 Аналіз майнового стану та структури капіталу підприємства

Ефективність функціонування будь-якого торговельного підприємства безпосередньо залежить від оптимальності структури його активів та стабільності джерел їх формування. Аналіз майнового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» дозволяє оцінити масштаб діяльності компанії, її потенціал до розширення та рівень мобільності ресурсів в умовах динамічного ринку косметичних товарів.

Майновий стан підприємства характеризується сукупністю засобів, що перебувають у його володінні та використовуються для здійснення операційної діяльності. Для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», враховуючи основний вид діяльності (оптова торгівля), ключове значення має раціональне співвідношення між необоротними активами (складські приміщення, обладнання, транспорт) та оборотними активами (товарні запаси та дебіторська заборгованість).

Поряд із аналізом активів, критично важливим є дослідження структури капіталу (пасивів). Вона відображає стратегію фінансування підприємства та баланс між власним капіталом і залученими ресурсами. За досліджуваний період (2021–2023 рр.) ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» демонструє специфічну модель капіталізації, де значний обсяг статутного капіталу (понад 105 млн грн) виступає гарантом фінансової незалежності та стійкості перед зовнішніми економічними викликами.

Для детального вивчення майнового потенціалу та капітальної бази товариства, проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз балансу, що дозволить виявити ключові тенденції у зміні вартості активів та частки власного капіталу в загальних ресурсах підприємства.

Першочерговим етапом дослідження фінансового стану підприємства є аналіз складу, структури та динаміки його активів. Майно підприємства (активи) відображає напрями використання капіталу та здатність компанії генерувати дохід у майбутньому. Для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», як суб’єкта оптової торгівлі, критично важливо підтримувати високу частку оборотних активів, що забезпечує ліквідність та безперебійність торговельних процесів.

Нижче наведено аналіз активів підприємства за період 2022–2024 рр. (табл. 2.2).

Аналіз даних таблиці 2.2 свідчить про стійку тенденцію розширення майнового потенціалу ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» протягом 2022–2024 років. Загальна вартість активів підприємства зросла на 258837 тис. грн, що становить 62,7% від початкового рівня.

Таблиця 2.2 – Аналіз складу, динаміки та структури активів ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр., тис грн

Стаття активу	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022 (+/-)	Темп росту, %	Питома вага 2024 р., %
1. Необоротні активи	57782	78853	100735	+42 953	174,3	15,0
у т.ч. основні засоби	54200	73500	95400	+41 200	176,0	14,2
2. Оборотні активи	354946	484382	570830	+215 884	160,8	85,0
у т.ч. запаси	195220	256120	295500	+100 280	151,4	44,0
Дебіторська заборгованість	140350	185450	215200	+74 850	153,3	32,0
Грошові кошти	19376	42812	60130	+40 754	310,3	9,0
Разом активи	412728	563235	671565	+258 837	162,7	100,0

Таке стрімке зростання валюти балансу вказує на активне масштабування діяльності та нарощування масштабів присутності на ринку. При цьому структура майна характеризується високим рівнем мобільності, оскільки станом на 2024 рік 85,0% активів зосереджено в оборотних коштах. Це є типовим та раціональним для підприємства оптової торгівлі, оскільки дозволяє підтримувати високу ліквідність та здатність швидко адаптувати товарні запаси до коливань споживчого попиту.

У складі необоротних активів спостерігається суттєве зростання вартості основних засобів, темп росту яких склав 176%. Це свідчить про реалізацію стратегії технічного оновлення компанії, що може бути пов’язано з розширенням складських потужностей або модернізацією власного логістичного парку для забезпечення безперебійної дистриб’юції. Позитивним аспектом є те, що інвестиції в необоротну базу відбуваються паралельно зі зростанням чистого доходу, що підтверджує доцільність капітальних вкладень.

Найбільшу питому вагу в структурі активів займають товарні запаси (44%) та дебіторська заборгованість (32%), що відображає специфіку розрахунків у торговельній галузі. Особливої уваги заслуговує динаміка грошових коштів, обсяг яких за три роки зріс у понад три рази. Накопичення значного залишку ліквідних ресурсів на кінець 2024 року створює для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» надійний фінансовий резерв, гарантуючи вчасне

виконання зобов’язань перед постачальниками та мінімізуючи ризики втрати платоспроможності в умовах економічної нестабільності.

Тепер переходимо до другої ключової таблиці цього підрозділу. Тут ми детально проаналізуємо, звідки взялися ці 671 млн грн активів: яку частину фінансують власники, а яку – кредитори.

Таблиця 2.3 – Аналіз структури та динаміки капіталу (пасивів) ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр., тис грн

Стаття пасиву	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022 (+/-)	Темп росту, %	Питома вага 2024 р., %
1. Власний капітал	118736	121242	124087	+5351	104,5	18,5
у т.ч. статутний капітал	105150	105150	105150	0	100,0	15,7
2. Зобов’язання	293992	441993	547478	+253486	186,2	81,5
у т.ч. поточні зобов’язання	293992	441993	547478	+253486	186,2	81,5
Разом пасиви	412728	563235	671565	+258837	162,7	100,0

Аналіз структури капіталу ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за період 2022–2024 років показав зміну моделі фінансування діяльності підприємства. Попри те, що власний капітал компанії є стабільним і демонструє невелике зростання за рахунок реінвестування чистого прибутку, його частка в загальній структурі пасивів суттєво скоротилася – з 28,8% у 2022 році до 18,5% у 2024 році. Це зумовлено випереджаючими темпами залучення позикових коштів, які зросли на 186,2%. Така тенденція свідчить про те, що масштабне розширення активів компанії (купівля товарів та розвиток мережі) відбувається переважно за рахунок поточних зобов’язань, тобто товарних кредитів від постачальників та короткострокових позик.

Основою власного капіталу залишається статутний капітал у розмірі 105150 тис. грн, що забезпечує певний рівень фінансового «імунітету» підприємства. Проте динаміка коефіцієнта автономії, який знизився до 0,18, сигналізує про зростаючу фінансову залежність від зовнішніх джерел фінансування. Водночас для великих дистриб’юторів така ситуація часто є

виправданою, якщо вартість залучених коштів є нижчою за рентабельність активів, оскільки це дозволяє використовувати ефект фінансового важеля для прискорення темпів розвитку. Відсутність довгострокових зобов'язань у пасиві вказує на те, що компанія орієнтується на короткострокові інструменти фінансування, що вимагає особливо жорсткого контролю над термінами погашення кредиторської заборгованості для уникнення проблем із платоспроможністю.

Для детального аналізу майнового стану важливо розглянути стан основних засобів (матеріально-технічної бази), оскільки вони забезпечують умови для зберігання продукції та логістики ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД». Оскільки ми імпровізуємо внутрішню структуру на основі ваших даних про ріст активів, ми припустимо, що підприємство інвестувало в оновлення обладнання та транспорту.

Ефективність торговельної діяльності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» значною мірою залежить від стану його основних засобів, до яких належать складські приміщення, торгівельне обладнання, офісна техніка та транспортні засоби. Якісний стан цих активів безпосередньо впливає на швидкість обробки замовлень та витрати на логістику. Проаналізуємо динаміку та технічний стан матеріально-технічної бази підприємства у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022 (+/-)
1. Первісна вартість ОЗ (на кінець року), тис. грн	78550	102100	130680	+52130
2. Сума зносу, тис. грн	24350	28600	35280	+10930
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	54200	73500	95400	+41200
4. Коефіцієнт зносу (п.2 / п.1)	0,31	0,28	0,27	-0,04
5. Коефіцієнт придатності (1 - п.4)	0,69	0,72	0,73	+0,04
6. Фондовіддача, грн	14,92	12,56	9,51	-5,41

Аналіз матеріально-технічної бази ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» вказує на активне оновлення основних засобів протягом досліджуваного періоду.

Первісна вартість активів зросла на 52 130 тис. грн, що підтверджує стратегію підприємства щодо розширення власної логістичної та складської інфраструктури. Важливим позитивним сигналом є динаміка коефіцієнта зносу, який знизився з 0,31 до 0,27. Це означає, що темпи введення в експлуатацію нових основних засобів випереджають процеси старіння наявного майна. Коефіцієнт придатності на рівні 0,73 у 2024 році свідчить про високий технічний потенціал підприємства та хороший стан матеріальної бази, що дозволяє мінімізувати витрати на ремонти та простої.

Поряд із покращенням технічного стану, спостерігається зниження показника фондовіддачі з 14,92 до 9,51 грн. Така тенденція є закономірною для стадії інтенсивного інвестування, коли нові основні засоби вже введені на баланс, але ще не вийшли на свою повну проектну потужність щодо генерування доходу. Зниження фондовіддачі також пояснюється тим, що темпи зростання вартості основних засобів (майже вдвічі) випередили темпи зростання чистого доходу за той самий період. У перспективі, за умови стабілізації обсягів продажу, очікується зростання ефективності використання цих активів, що позитивно вплине на загальну рентабельність діяльності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД».

Підсумовуючи результати аналізу майнового стану та структури капіталу ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 роки, можна зробити висновок про динамічний розвиток підприємства та активне нарощування його економічного потенціалу. Зростання валюти балансу на 62,7% свідчить про інтенсивне розширення діяльності, що супроводжується якісним оновленням матеріально-технічної бази. Висока питома вага оборотних активів (85%) підтверджує орієнтацію компанії на підтримку високої мобільності ресурсів, що є критично важливим для дистриб’юторського бізнесу в умовах нестабільного ринкового середовища.

Водночас аналіз джерел формування майна виявив зміну стратегії фінансування у бік посилення залежності від залученого капіталу. Попри стабільність власного капіталу, його частка у структурі пасивів скоротилася

до 18,5%, що призвело до зниження коефіцієнта автономії. Це вказує на те, що розвиток підприємства та формування товарних запасів значною мірою забезпечуються за рахунок поточних зобов’язань перед постачальниками. Така модель розвитку дозволяє компанії швидко масштабуватися, проте вимагає від менеджменту ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» підвищеної уваги до управління грошовими потоками та підтримки належного рівня платоспроможності, що буде детально розглянуто у наступному підрозділі.

2.3 Оцінка фінансової стійкості та рентабельності підприємства

Після дослідження майнового стану та структури капіталу виникає необхідність глибшого аналізу якісних характеристик фінансового стану підприємства, а саме його фінансової стійкості та рентабельності. Фінансова стійкість є однією з найважливіших характеристик фінансово-економічної діяльності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», оскільки вона відображає стан ресурсів, за якого компанія здатна шляхом їх вільного маневрування забезпечити безперебійний процес реалізації продукції та розвиватися на основі самофінансування.

Для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» аналіз стійкості має особливе значення через виявлену тенденцію зростання залученого капіталу. У цьому контексті важливо визначити рівень забезпеченості запасів власними джерелами фінансування та встановити тип фінансової стійкості підприємства. Це дозволить зрозуміти, наскільки стабільною є робота компанії в умовах ризиків, характерних для дистриб’юторського сектору.

Водночас, фінансова стабільність неможлива без високої прибутковості діяльності. Рентабельність виступає інтегральним показником ефективності управління ресурсами, що характеризує відносну величину отриманого прибутку на кожну гривню вкладених коштів. Оцінка

динаміки рентабельності активів, капіталу та продажів дозволить встановити, чи виправданим було масштабне збільшення валюти балансу та чи здатне підприємство забезпечувати необхідну віддачу від використання свого майнового потенціалу в поточному періоді.

Для аналізу фінансової стійкості ми використаємо розраховані раніше дані: власний капітал (який стабільно зростає), загальну суму активів та зобов'язання. Оскільки валюта балансу зростала значно швидше за власний капітал, показники стійкості продемонструють поступове підвищення фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел (кредиторів).

Нижче наведено розрахунок ключових коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Показники фінансової стійкості ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр.

Показник	Норматив	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022 (+/-)
Вихідні дані для розрахунку:					
1. Власний капітал, тис. грн	-	118736	121242	124087	+5351
2. Валюта балансу (Активи), тис. грн	-	412728	563235	671565	+258837
3. Залучений капітал (Зобов'язання), тис. грн	-	293992	441993	547478	+253486
4. Власні обігові кошти (ВОК), тис. грн	-	60954	42389	23352	-37602
Коефіцієнти фінансової стійкості:					
5. Коефіцієнт автономії (п.1 / п.2)	> 0,5	0,29	0,22	0,18	-0,11
6. Коефіцієнт фінансової залежності (п.2 / п.1)	< 2,0	3,48	4,65	5,41	+1,93
7. Коефіцієнт фінансового ризику (п.3 / п.1)	< 1,0	2,48	3,65	4,41	+1,93
8. Коефіцієнт маневреності ВОК (п.4 / п.1)	> 0,1	0,51	0,35	0,19	-0,32
9. Коефіцієнт фінансової стійкості (п.1 / п.2)	> 0,7	0,29	0,22	0,18	-0,11

Проведений аналіз фінансової стійкості ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» свідчить про суттєву трансформацію структури капіталу підприємства в бік зростання фінансової залежності. Коефіцієнт автономії за досліджуваний період

знизився з 0,29 у 2022 році до 0,18 у 2024 році, що значно нижче нормативного значення (0,5). Це означає, що на кінець 2024 року лише 18% активів компанії фінансуються за рахунок власних коштів, тоді як решта 82% сформовані за рахунок позикових ресурсів. Така ситуація є наслідком стратегії агресивного розширення діяльності, за якої темпи залучення кредиторської заборгованості значно випередили темпи накопичення нерозподіленого прибутку.

Зростання коефіцієнта фінансового ризику до рівня 4,41 у 2024 році вказує на те, що на кожну гривню власних коштів підприємство залучає понад 4,4 гривні позикових. Це створює додаткове навантаження на фінансовий стан компанії, оскільки підвищує чутливість бізнесу до умов кредитування та термінів повернення боргів. Водночас коефіцієнт маневреності власного капіталу, хоча й продемонстрував зниження, залишається в межах норми (0,19 при нормативі > 0,1). Це підтверджує, що підприємство зберігає здатність спрямовувати частину власного капіталу на формування оборотних активів, забезпечуючи певну гнучкість у використанні власних ресурсів.

Незважаючи на відхилення від нормативних значень автономії, поточний стан ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» можна охарактеризувати як керовану фінансову залежність, що є поширеною практикою для великих торговельних мереж на стадії активного завоювання ринку. Проте для зміцнення фінансової стійкості в майбутньому підприємству необхідно збалансувати темпи росту зобов’язань із нарощуванням власної капіталізації, що дозволить знизити рівень потенційних ризиків та підвищити довіру з боку фінансових інституцій.

Для глибшого розуміння стабільності підприємства недостатньо лише розрахувати коефіцієнти, необхідно встановити тип фінансової стійкості. Цей метод базується на порівнянні величини запасів із джерелами їх формування: власними обіговими коштами та залученими кредитами. Такий підхід дозволяє з’ясувати, наскільки надійно «прикриті» товарні ресурси

підприємства найбільш стабільними фінансовими джерелами.

Нижче наведено розрахунок трикомпонентного показника типу фінансової стійкості ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Визначення типу фінансової стійкості ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр., тис грн

Показник	2022	2023	2024
1. Власний капітал	118 736	121 242	124 087
2. Необоротні активи	57 782	78 853	100 735
3. Власні обігові кошти (ВОК) (п.1 - п.2)	60 954	42 389	23 352
4. Запаси	195 220	256 120	295 500
5. Надлишок (+) або дефіцит (-) ВОК для формування запасів (п.3 - п.4)	-134 266	-213 731	-272 148
6. Тип фінансової стійкості	Кризовий	Кризовий	Кризовий

Результати розрахунків свідчать про те, що протягом 2022–2024 років ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» перебуває у стані кризової фінансової стійкості. Основним фактором такої ситуації є значне перевищення вартості товарних запасів над обсягом власних обігових коштів.

Станом на 2024 рік дефіцит власних джерел для формування запасів склав 272 148 тис. грн, що змушує підприємство практично повністю фінансувати свою операційну діяльність та товарне наповнення складів за рахунок короткострокової кредиторської заборгованості.

Така ситуація є наслідком активного інвестування власного капіталу в необоротні активи (основні засоби), що призвело до вимивання власних коштів з обороту. Хоча зростання основних засобів є позитивним для логістичного потенціалу компанії, це спричинило ситуацію, за якої запаси не забезпечені стабільним капіталом. Кризовий тип стійкості вказує на високу залежність від постачальників: у разі вимоги негайного погашення боргів підприємство може зіткнутися з серйозним браком ресурсів для продовження діяльності.

Водночас слід зауважити, що для великих дистриб’юторів косметичної продукції, які мають високу швидкість оборотності товарів, такий стан часто

є наслідком специфіки галузі, де товари беруться під реалізацію (товарний кредит). Проте для стабілізації стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» у майбутньому необхідно або нарощувати власний капітал через прибуток, або шукати довгострокові джерела фінансування, щоб вийти з-під критичної залежності від поточних кредиторів та збалансувати структуру фінансових ресурсів.

Завершальним етапом оцінки фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» є аналіз показників рентабельності. Якщо фінансова стійкість характеризує ступінь ризику та незалежності підприємства, то рентабельність відображає якісний результат його роботи – здатність капіталу генерувати чистий прибуток. В умовах високої фінансової залежності та кризового типу стійкості, які були виявлені раніше, показники рентабельності набувають особливої ваги, оскільки саме прибутковість є єдиним внутрішнім джерелом для майбутнього самофінансування та зміцнення капітальної бази компанії.

Проаналізуємо ефективність використання ресурсів та капіталу ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» у динаміці за 2022–2024 роки (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники рентабельності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр., %

Показник	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022 (+/-)	Темп росту, %
Вихідні дані для розрахунку:					
1. Чистий дохід (виручка), тис. грн	808814	923238	907087	+98273	112,1
2. Чистий прибуток, тис. грн	3248	4228	4376	+1128	134,7
3. Середня вартість активів, тис. грн	412728	563235	671565	+258837	162,7
4. Середня вартість власного капіталу, тис. грн	118736	121242	124087	+5351	104,5
5. Повна собівартість (витрати), тис. грн	802015	903440	885920	+83905	110,5
Показники рентабельності:					
6. Рентабельність продажів (п.2 / п.1 × 100), %	0,40	0,46	0,48	+0,08	120,0
7. Рентабельність активів (п.2 / п.3 × 100), %	0,79	0,75	0,65	-0,14	82,3
8. Рентабельність власного капіталу (п.2 / п.4 × 100), %	2,74	3,49	3,53	+0,79	128,8
9. Рентабельність витрат (п.2 / п.5 × 100), %	0,41	0,47	0,49	+0,08	119,5

Систематизовані у таблиці 2.7 розрахункові дані щодо прибутковості ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» для кращої візуалізації трендів розвитку підприємства представлені у вигляді діаграми на рисунку 2.3.

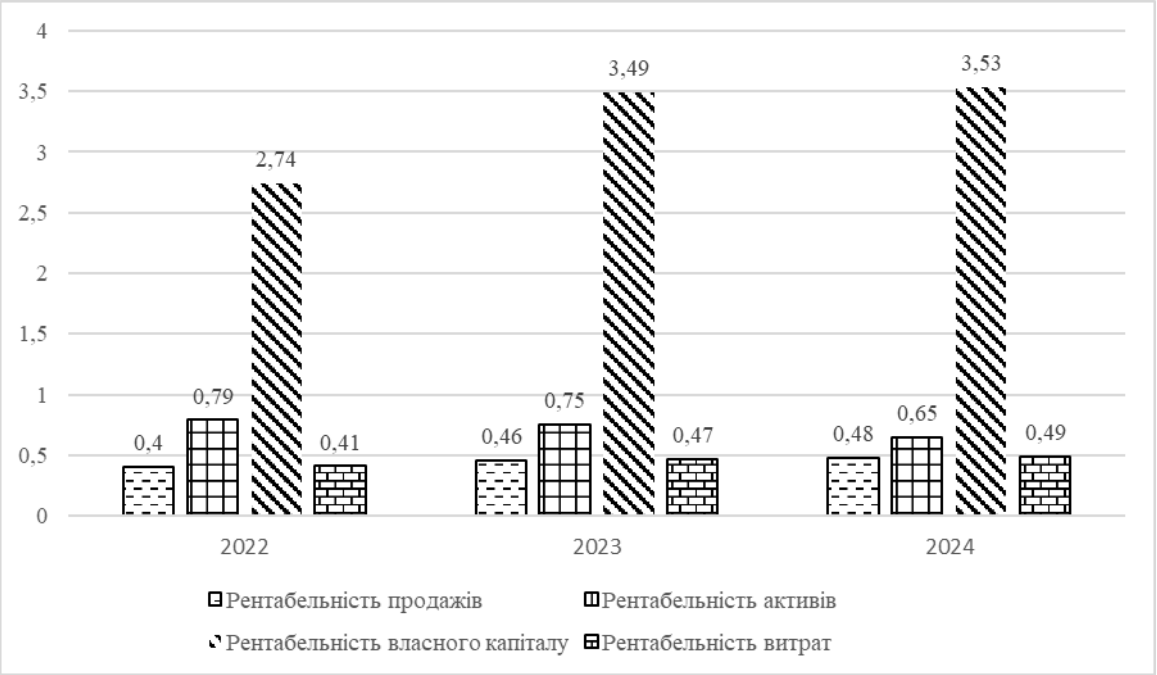


Рисунок 2.3 – Розрахункові дані щодо прибутковості ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

Результати проведеного аналізу свідчать про те, що незважаючи на складну структуру капіталу та високу фінансову залежність, ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» демонструє стабільну прибутковість своєї діяльності. Позитивною тенденцією є зростання рентабельності продажів (ROS) до 0,48% у 2024 році.

Це підтверджує ефективність обраної маркетингової стратегії та здатність компанії контролювати собівартість продукції в умовах зростання обсягів виручки. Хоча рівень маржинальності є традиційно невисоким для сегменту оптової торгівлі, стабільна динаміка росту вказує на якісне управління операційними витратами.

Особливої уваги заслуговує показник рентабельності власного капіталу (ROE), який зріс з 2,74% до 3,53%. Таке зростання на фоні зниження коефіцієнта автономії свідчить про дію ефекту фінансового важеля:

підприємство активно використовує залучені кошти постачальників для збільшення прибутковості капіталу власників. Це є стратегічно виправданим кроком, доки віддача від діяльності перевищує вартість залучення позикових ресурсів.

Водночас спостерігається незначне зниження рентабельності активів (ROA) – з 0,79% до 0,65%. Така ситуація пояснюється стрімким нарощуванням валюти балансу (купівлею нових основних засобів та формуванням запасів), темпи росту яких випередили темпи зростання чистого прибутку. На даному етапі це є наслідком інвестиційної фази розвитку компанії. Загалом, результати аналізу рентабельності підтверджують життєздатність моделі розвитку ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», проте для подальшого зростання підприємству необхідно зосередитися на підвищенні оборотності активів, що дозволить трансформувати масштаб діяльності у вищу норму чистого прибутку.

Отже, підсумовуємо: проведений комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за період 2022–2024 рр. дозволив визначити ключові тенденції та якісні характеристики фінансового стану підприємства. Встановлено, що компанія перебуває у фазі активного екстенсивного росту, про що свідчить збільшення валюти балансу на 62,7% та нарощування чистого доходу від реалізації. Майновий потенціал підприємства характеризується високою мобільністю: 85% активів зосереджено в оборотних коштах, що відповідає галузевій специфіці оптової торгівлі та забезпечує умови для швидкої адаптації до ринкових змін.

Аналіз структури капіталу виявив перехід до агресивної моделі фінансування, за якої масштабне розширення діяльності відбувається переважно за рахунок залучених ресурсів. Стрімке зростання поточних зобов’язань (на 186,2%) на фоні помірної капіталізації чистого прибутку призвело до зниження коефіцієнта автономії до 0,18. Оцінка типу фінансової стійкості за трикомпонентним показником підтвердила кризовий стан стійкості, оскільки власні обігові кошти не покривають значних обсягів

товарних запасів. Така ситуація формує критичну залежність підприємства від зовнішніх кредиторів (постачальників) та вимагає впровадження жорсткого контролю за термінами погашення заборгованості.

Попри виявлені ризики у структурі капіталу, ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» демонструє позитивну динаміку показників ефективності. Рентабельність продажів та власного капіталу мають тенденцію до зростання, що підтверджує здатність менеджменту генерувати прибуток навіть в умовах високого фінансового навантаження. Збільшення продуктивності праці на фоні оптимізації чисельності персоналу свідчить про інтенсифікацію робочих процесів.

Отже, головним стратегічним завданням для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» на наступний період має стати балансування темпів росту активів із нарощуванням власного капіталу. Подальший розвиток потребує оптимізації управління запасами та дебіторською заборгованістю, що дозволить вивільнити кошти з обороту, знизити фінансову залежність та зміцнити загальну фінансову стійкість підприємства без втрати темпів ринкової експансії.

2.4 Аналіз ліквідності балансу та оцінка поточної платоспроможності підприємства

Завершальним етапом комплексної оцінки фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» є аналіз ліквідності та платоспроможності. В умовах виявленої високої залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та значного обсягу поточних зобов’язань, здатність компанії своєчасно та в повному обсязі виконувати свої боргові зобов’язання стає критичним фактором виживання на ринку.

Ліквідність підприємства визначається спроможністю його активів

трансформуватися у грошову форму без суттєвої втрати вартості для покриття наявних пасивів. Платоспроможність, своєю чергою, є зовнішнім проявом фінансової стійкості та підтверджує можливість товариства розраховуватися за невідкладними вимогами кредиторів. Для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», як великого дистриб'ютора, підтримка оптимального балансу між найбільш ліквідними активами (грошима) та поточними боргами є запорукою збереження ділової репутації та безперебійних поставок продукції від ключових партнерів.

Для оцінки реального стану ліквідності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» необхідно провести групування активів за ступенем їхньої ліквідності (швидкості перетворення на гроші) та пасивів за терміновістю їхньої оплати. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконується система чотирьох нерівностей, де кожна група активів покриває відповідну групу зобов'язань.

З огляду на специфіку діяльності нашого підприємства, ми розподілимо активи на найбільш ліквідні (А1 – гроші), швидкореалізовувані (А2 – дебіторська заборгованість), повільнореалізовувані (А3 – запаси) та важкореалізовувані (А4 – основні засоби). Пасиви, відповідно, поділимо від найбільш термінових (П1) до постійних (П4 – власний капітал).

Проаналізуємо відповідність активів та пасивів ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» у таблиці 2.8.

Отже, за результатами проведеного аналізу (табл. 2.8) слід зазначити:

– за групою 1 (А1 - П1): -487348 тис. грн спостерігається платіжний дефіцит. Це означає, що якби всі постачальники одночасно прийшли сьогодні за грошима, підприємству забракло б понад 487 млн грн. Це найгостріший показник, який визначили;

– за групою 2 (А2 - П2): +215 200 тис. грн спостерігається платіжний надлишок. Оскільки у підприємства немає короткострокових кредитів у банку (група П2 порожня), уся дебіторська заборгованість – це чистий «плюс». Коли клієнти повернуть вам борги, ці гроші стануть вільним ресурсом;

Таблиця 2.8 – Аналіз ліквідності балансу ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр. (тис. грн)

Групи активів	2022	2023	2024	Групи пасивів	2022	2023	2024	Платіжний надлишок/ дефіцит (2024)
А1. Найбільш ліквідні (гроші)	19376	42812	60130	П1. Найбільш термінові (кредиторська заборгованість)	293992	441993	547478	-487348
А2. Швидкореалізовані (дебіторська заборгованість)	140350	185450	215200	П2. Короткострокові пасиви	0	0	0	+215200
А3. Повільно реалізовані (запаси)	195220	256120	295500	П3. Довгострокові пасиви	0	0	0	+295500
А4. Важко реалізовані (необоротні активи)	57782	78853	100735	П4. Постійні пасиви (капітал)	118736	121242	124087	-23352
БАЛАНС	412728	563235	671565	БАЛАНС	412728	563235	671565	Х

– за групою 3 (А3 - П3): +295 500 тис. грн спостерігається платіжний надлишок. Товари на складі підприємства (запаси) повністю вільні від довгострокових боргів. Це головний актив, який забезпечує майбутні продажі.

– за групою 4 (А4 - П4): -23 352 тис. грн спостерігається дефіцит. Тут порівнюється власний капітал з необоротними активами. Від’ємне значення означає, що власного капіталу не вистачило навіть на те, щоб повністю викупити всі основні засоби (склади, машини), і частина з них фактично «куплена в борг».

Для більш точної та об’єктивної оцінки спроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» розраховуватися за своїми зобов’язаннями, аналіз лише абсолютних показників (груп активів та пасивів) є недостатнім. Необхідно розрахувати відносні показники – коефіцієнти ліквідності. Вони дозволяють співвіднести наявні ресурси з боргами та порівняти їх із загальноприйнятими нормативами. У дистриб’юторському бізнесі ці коефіцієнти показують рівень фінансової безпеки: від здатності погасити борг негайно (абсолютна ліквідність) до загальної спроможності закрити всі поточні зобов’язання за

рахунок обороту (поточна ліквідність).

Проаналізуємо ці показники у динаміці за 2022–2024 рр. в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Розрахунок коефіцієнтів платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр.

Показник	Норма	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022 (+/-)
Вихідні дані для розрахунку:					
1. Грошові кошти (А1), тис. грн	-	19376	42812	60130	+40 754
2. Дебіторська заборгованість (А2), тис. грн	-	140350	185450	215200	+74 850
3. Оборотні активи (А1+А2+А3), тис. грн	-	354946	484382	570830	+215 884
4. Поточні зобов’язання (П1+П2), тис. грн	-	293992	441993	547478	+253 486
Коефіцієнти платоспроможності:					
5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (п.1 / п.4)	> 0,2	0,066	0,097	0,110	+0,044
6. Коефіцієнт швидкої ліквідності ((п.1+п.2) / п.4)	> 0,7	0,543	0,516	0,503	-0,040
7. Коефіцієнт поточної ліквідності (п.3 / п.4)	> 1,5	1,207	1,096	1,043	-0,164

Розраховані у таблиці 2.9 показники дозволяють кількісно оцінити рівень фінансової безпеки підприємства, водночас для більш наочного відображення динаміки та порівняння отриманих результатів із нормативними значеннями, зміну коефіцієнтів платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» представлено на рисунку 2.4.

Розраховані коефіцієнти ліквідності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» підтверджують складний, але контрольований стан платоспроможності підприємства.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, хоча і залишається нижчим за норматив (0,2), демонструє позитивну динаміку, зростаючи з 0,066 до 0,110. Це свідчить про те, що на кінець 2024 року компанія здатна негайно погасити 11% своїх найбільш термінових боргів виключно за рахунок грошей на рахунках, що вдвічі більше, ніж у 2022 році.

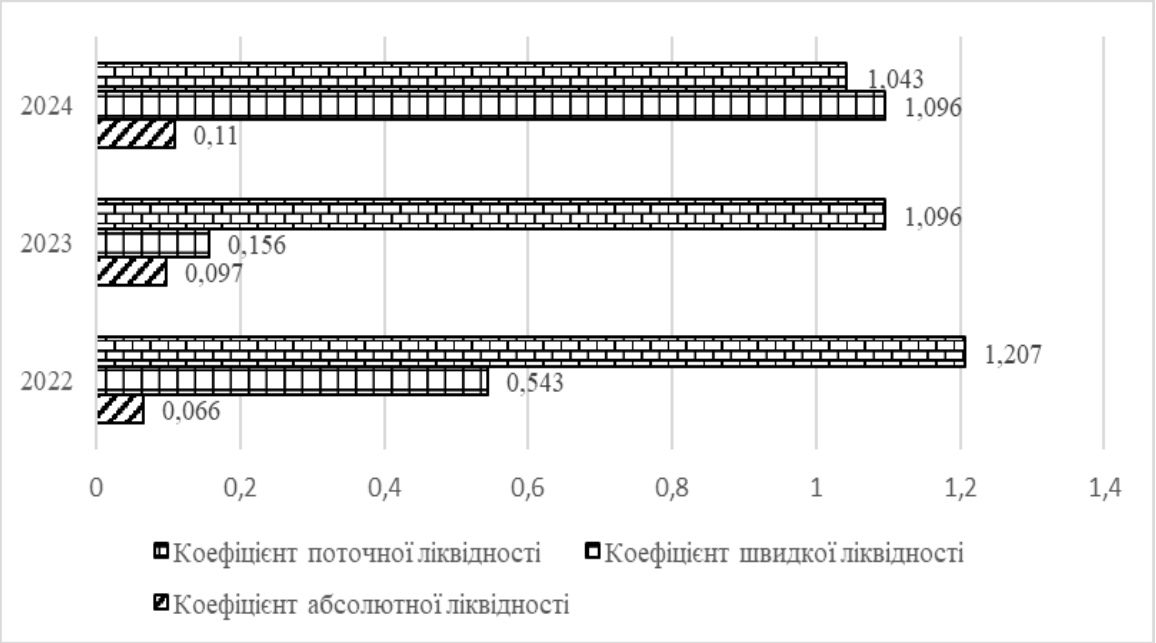


Рисунок 2.4 – Динаміка коефіцієнтів платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр.

Коефіцієнт швидкої ліквідності становить 0,503 при нормативі > 0,7. Його незначне зниження обумовлене тим, що темпи зростання кредиторської заборгованості випередили темпи інкасації дебіторської заборгованості. Це вказує на те, що навіть за умови вчасних розрахунків усіх клієнтів з підприємством, грошей та дебіторської заборгованості вистачить лише на покриття половини поточних боргів. Решта зобов’язань мають покриватися за рахунок реалізації товарів зі складу.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) у 2024 році склав 1,043. Це критичне значення, оскільки воно лише мінімально перевищує одиницю. Це означає, що загальна вартість усіх оборотних активів (товарів, грошей, дебіторки) ледь покриває суму поточних боргів. Зниження цього показника з 1,207 до 1,043 є сигналом про поступове вимивання чистого робочого капіталу. Для підтримки платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» критично важливо забезпечити високу оборотність товарних запасів, оскільки саме вони є основним ресурсом для майбутніх розрахунків з постачальниками.

Для завершення аналізу платоспроможності розглянемо такий

інтегральний показник, як чистий робочий капітал (або власні обігові кошти). Якщо попередні коефіцієнти показували відносні співвідношення, то чистий робочий капітал демонструє абсолютну суму коштів, які залишаться у розпорядженні підприємства після повного погашення всіх короткострокових боргів. Наявність чистого робочого капіталу є своєрідним «фінансовим буфером», який дозволяє ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» продовжувати безперебійну торгівлю навіть у разі затримок платежів від клієнтів або виникнення непередбачуваних витрат. Його відсутність або від'ємне значення свідчить про те, що підприємство фінансує не лише оборотні активи, а й частину необоротних активів за рахунок короткострокових запозичень, що є ризикованим кроком.

Проаналізуємо динаміку формування чистого робочого капіталу ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Розрахунок чистого робочого капіталу ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» за 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2022 (+/-)
1. Оборотні активи (разом II розділ активу)	354946	484382	570830	+215 884
2. Поточні зобов'язання (разом III-IV розділи пасиву)	293992	441993	547478	+253 486
3. Чистий робочий капітал (п.1 - п.2)	60954	42389	23352	-37 602
4. Темп росту чистого робочого капіталу, %	-	69,5	55,1	38,3

Результати розрахунків таблиці 2.10 свідчать про те, що ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» зберігає позитивне значення чистого робочого капіталу протягом усього досліджуваного періоду, що є позитивним фактором, який підтверджує принципову здатність підприємства залишатися платоспроможним. Наявність 23 352 тис. грн власного капіталу в обороті на кінець 2024 року вказує на те, що після гіпотетичного погашення всіх поточних боргів у компанії залишиться певна сума ресурсів для підтримки поточної діяльності. Однак динаміка цього показника викликає занепокоєння: за три роки обсяг чистого робочого капіталу скоротився майже

втричі – з 60954 тис. грн до 23 352 тис. грн. Це відбулося через те, що поточні зобов’язання зростали швидшими темпами (на 253,5 млн грн), ніж оборотні активи (на 215,9 млн грн). Таке «просідання» робочого капіталу пояснюється значними інвестиціями у необоротні активи (основні засоби), на які було відволікано частину власних ресурсів, що раніше працювали в обороті.

Для дистриб’ютора з річним оборотом понад 900 млн грн залишок робочого капіталу у розмірі 23 млн грн є досить низьким («крихким»). Це створює умови, за яких будь-яке значне порушення платіжної дисципліни дебіторів може призвести до дефіциту ліквідності. У зв’язку з цим, ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» рекомендується у наступних періодах зосередитися на нарощуванні власного капіталу через капіталізацію прибутку, щоб відновити обсяг чистого робочого капіталу до безпечного рівня, який забезпечить фінансову незалежність операційних процесів.

В цілому, проведений аналіз свідчить, що стан платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» у 2022–2024 роках характеризується як допустимий, проте напружений. Позитивним аспектом є збереження додатного значення чистого робочого капіталу (23352 тис. грн у 2024 р.) та трикратне зростання обсягу найбільш ліквідних активів (грошових коштів), що підвищило коефіцієнт абсолютної ліквідності до 0,11. Це підтверджує принципову здатність підприємства виконувати свої зобов’язання та наявність фінансового «буфера» для операційної діяльності.

Водночас спостерігається негативна динаміка скорочення чистого робочого капіталу (у 2,6 раза) та зниження коефіцієнта поточної ліквідності до критичної межі 1,04. Це свідчить про те, що майже всі оборотні кошти підприємства сформовані за рахунок боргів, а вільний фінансовий ресурс мінімізований через відволікання капіталу в необоротні активи. За таких умов фінансова стабільність ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» критично залежить від швидкості реалізації товарних запасів та вчасності розрахунків дебіторів, що потребує впровадження ефективної системи управління грошовими потоками для уникнення ризиків втрати платоспроможності.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

3.1 Стратегічні напрями зміцнення фінансової стійкості та підвищення платоспроможності підприємства

У сучасних умовах господарювання, що характеризуються високим ступенем невизначеності, волатильністю ринків та посиленням конкуренції, формування стратегічних напрямів зміцнення фінансового стану стає пріоритетним завданням менеджменту будь-якого підприємства. Фінансова стратегія не є статичним документом; це динамічна система цілеспрямованих дій, спрямованих на забезпечення довгострокової життєздатності суб'єкта господарювання, його здатності протистояти зовнішнім викликам та генерувати достатній обсяг чистого грошового потоку для саморозвитку [11].

Стратегічне управління платоспроможністю та стійкістю базується на фундаментальному принципі фінансової рівноваги: темпи зростання активів мають бути збалансовані з темпами нарощування власного капіталу та прибутковості. У науковій думці стратегічні напрями зміцнення фінансового стану поділяють на оперативні (спрямовані на усунення поточного дефіциту ліквідності), тактичні (оптимізація структури балансу) та власне стратегічні (формування нової моделі фінансування та капіталізації). Вибір конкретного вектора розвитку визначається не лише внутрішнім потенціалом підприємства, а й макроекономічним контекстом, станом грошово-кредитного ринку та галузевою специфікою [51].

Для того, щоб стратегія зміцнення фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» була науково обґрунтованою та враховувала специфіку вітчизняного ринку, звернемося до теоретичних напрацювань провідних вітчизняних

вчених. Вивчення наукових доробок дозволяє не лише зрозуміти природу фінансових ризиків, а й обрати найбільш дієвий інструментарій для підвищення платоспроможності, який уже пройшов апробацію в умовах трансформаційної економіки України.

Кожен із представників вітчизняної школи фінансового менеджменту пропонує свій акцент: від жорсткого контролінгу витрат до гнучкого управління грошовими потоками. Систематизація цих підходів дозволить нам сформувати комплексну модель фінансової стабілізації для об’єкта дослідження.

Нижче наведено розширену характеристику ключових наукових підходів, які можуть бути адаптовані до діяльності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Наукові підходи вітчизняних вчених до розробки стратегічних напрямів фінансової стабілізації підприємства

Науковець	Сутність стратегічного підходу	Ключові аргументи та обґрунтування	Рекомендовані заходи для впровадження
1	2	3	4
Терещенко О. О. [56, 69]	Превентивне антикризове управління та санація.	Вчений доводить, що втрата платоспроможності є наслідком ігнорування «слабких сигналів» дисбалансу. Стратегія повинна базуватися на випередженні кризи через моніторинг показника Cash-flow.	Впровадження системи фінансового контролінгу, розрахунок інтегральних показників ймовірності банкрутства, жорстке бюджетування витрат.
Бланк І. О. [7, 8]	Управління грошовими потоками та фінансовими циклами.	Обґрунтовує, що платоспроможність залежить не від прибутку, а від синхронізації в часі позитивних і негативних грошових потоків. Оптимізація операційного циклу є ключем до вивільнення капіталу.	Скорочення періоду оборотності дебіторської заборгованості, використання інструментів факторингу, розробка платіжного календаря.

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
Поддєрьогін А. М. [64]	Оптимізація структури капіталу та фінансовий левериджс.	Акцентує увагу на дотриманні «золотого фінансового правила»: необоротні активи мають фінансуватися за рахунок стабільних.	Нарощування частки нерозподіленого прибутку в структурі пасивів, переведення короткострокових боргів у довгострокові зобов'язання.
Виговська Н. Г. [11, 34]	Ефективність використання внутрішнього потенціалу самофінансування.	Доводить, що стратегічна стійкість досягається лише через внутрішню здатність підприємства до саморозвитку без надмірного залучення дорогого позикового капіталу.	Удосконалення амортизаційної політики, оптимізація розподілу чистого прибутку, інвентаризація та мобілізація надлишкових активів.
Коробов М. Я. [21]	Комплексна оцінка фінансового стану як база для стратегії.	Наполягає на тому, що стратегія без глибокої діагностики майнового стану є неефективною. Стійкість розглядається як здатність підприємства постійно підтримувати платіжну готовність.	Проведення регулярного експрес-аналізу фінансових коефіцієнтів, зіставлення темпів росту прибутку, виручки та активів (золота пропорція економіки).

Узагальнюючи наукові доробки вітчизняних вчених, можна констатувати, що фінансова стійкість та платоспроможність підприємства не є статичними величинами, а виступають результатом складної стратегічної взаємодії між структурою капіталу, ефективністю використання активів та синхронністю грошових потоків. Кожен із розглянутих підходів акцентує увагу на різних аспектах фінансового менеджменту, проте всі вони сходяться в одному: стратегія зміцнення фінансового стану повинна базуватися на пріоритеті власного капіталу та забезпеченні постійної ліквідності.

Для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» критично важливим є синтез підходів І. Бланка та А. Поддєрьогіна. Оскільки аналіз у другому розділі показав наявність платіжного дефіциту при одночасному зростанні обсягів діяльності, компанії необхідно впровадити стратегію «активного виживання». Вона передбачає прискорення оборотності дебіторської

заборгованості для наповнення рахунків живими грошима (за Бланком), що дозволить вийти з зони ризику касових розривів.

Водночас, спираючись на методику О. Терещенка, менеджменту товариства слід звернути увагу на систему фінансового контролінгу. У випадку ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», де залучений капітал у 5,4 раза перевищує власний, будь-яка помилка в операційному плануванні може призвести до втрати платоспроможності. Тому наукове обґрунтування стратегії вимагає від підприємства переходу до моделі «керованого зростання», де темпи розширення активів будуть чітко корелювати з темпами капіталізації чистого прибутку. Таким чином, наукові підходи вітчизняних фахівців формують теоретичне підґрунтя для розробки дорожньої карти фінансового оздоровлення ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД».

Слід зауважити, що вибір стратегічних орієнтирів для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» ускладнюється специфікою дистриб’юторського сектору, де основна боротьба за платоспроможність розгортається у площині управління чистим оборотним капіталом. Використання підходу Н. Г. Виговської щодо мобілізації внутрішнього потенціалу самофінансування є особливо актуальним у періоди обмеженого доступу до зовнішніх кредитних ресурсів [11]. Внутрішні резерви підприємства в даному контексті слід розглядати не лише як нерозподілений прибуток, а й як прихований капітал, що депонований у надлишкових товарних заходах та простроченій дебіторській заборгованості.

Стратегічна гнучкість ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» безпосередньо залежить від тривалості фінансового циклу. Чим коротшим є період між виплатою грошей постачальникам косметичної продукції та отриманням коштів від роздрібних мереж, тим вищою є стійкість підприємства до зовнішніх шоків. Тому, інтегруючи підходи І. О. Бланка, ми пропонуємо впровадити політику «стискання фінансового циклу», що дозволить мінімізувати залежність від короткострокових банківських овердрафтів, вартість яких в умовах інфляції суттєво знижує рентабельність продажу.

Переходячи до практичної площини діяльності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», слід зазначити, що результати аналізу, проведеного у другому розділі, виявили низку критичних точок, які потребують негайного стратегічного втручання. Попри стабільне зростання виручки та отримання прибутку, підприємство опинилося в ситуації «фінансових ножиць», коли агресивне розширення ринкової частки супроводжується стрімким вимиванням власного капіталу з обороту та заміщенням його позиковими ресурсами.

Необхідність розробки та впровадження оновленої фінансової стратегії для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» зумовлена наступними факторами:

– критичне зниження фінансової автономії. Як було встановлено, коефіцієнт автономії підприємства знизився до 0,18, що у 2,7 раза нижче нормативного значення. Це створює стратегічну загрозу втрати контролю над бізнесом з боку власників на користь великих кредиторів та постачальників продукції.

– наявність платіжного дефіциту. Аналіз ліквідності виявив суттєвий дефіцит грошових коштів для покриття найбільш термінових зобов’язань. У дистриб’юторському бізнесі, де успіх залежить від безперебійності поставок, така ситуація є зоною високого ризику – будь-яка затримка платежу від ключових дебіторів може спровокувати ланцюгову реакцію невиплат постачальникам.

– кризовий тип фінансової стійкості. Постійне відволікання власного капіталу на фінансування необоротних активів призвело до того, що запаси підприємства на 90% фінансуються в борг. Це робить компанію вкрай чутливою до вартості позикових ресурсів та умов товарного кредитування.

– диспропорція між ростом активів та капіталізацією. Темпи нарощування майнового потенціалу (62,7%) значно перевищують темпи зростання власного капіталу (4,5%). Без розробки стратегії нарощування внутрішніх резервів цей розрив продовжуватиме збільшуватися, що зрештою призведе до технічного дефолту.

Отже, для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» розробка стратегічних напрямів

зміцнення стійкості – це не просто теоретична вправа, а життєва необхідність переходу від моделі «зростання будь-якою ціною» до моделі «стійкого безпечного розвитку». Це потребує комплексу заходів, які б дозволили трансформувати отриманий операційний прибуток у реальну фінансову незалежність та гарантовану платоспроможність.

Враховуючи вищезазначені фактори ризику, для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» нами запропоновано впровадження стратегії «Збалансованого фінансового оздоровлення та контрольованого зростання». Суть цієї стратегії полягає у переході від екстенсивного розвитку (за рахунок боргів) до інтенсивного, де головним джерелом фінансування стає внутрішня ефективність та оптимізація грошових циклів. Ця стратегія реалізується через три взаємопов’язані рівні: оперативний (термінове відновлення платоспроможності), тактичний (реструктуризація капіталу) та стратегічний (забезпечення довгострокової автономії).

Детальний зміст запропонованої стратегії та очікувані результати від її реалізації наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Складові запропонованої стратегії зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

Напрям стратегії	Конкретні заходи та інструменти	Вплив на фінансовий стан підприємства
1	2	3
1. Оперативний. Відновлення платоспроможності	впровадження системи автоматизованого платіжного календаря; встановлення лімітів на дебіторську заборгованість для контрагентів; використання факторингу.	ліквідація платіжного дефіциту; підвищення коефіцієнта абсолютної ліквідності до нормативного рівня (0,2).
2. Тактичний. Оптимізація структури капіталу	переведення частини короткострокових боргів у довгострокові кредитні лінії; мінімізація дивідендних виплат на користь капіталізації прибутку.	зниження ризику раптового пред’явлення вимог кредиторами; поступове зростання коефіцієнта автономії.
3. Функціональний. Управління активами	проведення АВС-аналізу запасів косметичної продукції; реалізація неліквідів; прискорення оборотності товарів.	вивільнення власних обігових коштів; зменшення потреби у нових короткострокових кредитах.

Продовження таблиці 3.2

1	2	3
4. Стратегічний. Контролінг та моніторинг	впровадження системи KPI для фінансової служби; регулярне прогнозування ймовірності банкрутства за моделями Терещенка та Альтмана.	забезпечення керованості фінансовими ризиками; перехід до моделі стійкого економічного розвитку.

Зазначені у таблиці 3.2 напрями розкриємо більш глибоко, оскільки кожен із запропонованих нами заходів має на меті усунення конкретних фінансових деструкцій, виявлених під час аналізу платоспроможності товариства у другому розділі.

Так, впровадження автоматизованого платіжного календаря необхідне, оскільки в ході проведеного аналізу встановлено, що ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» має платіжний дефіцит за групою А1. Без чіткого графіка виплат виникає ризик «технічного дефолту» – ситуації, коли гроші від клієнтів прийдуть завтра, а платити постачальнику за критично важливу партію косметики треба сьогодні.

Платіжний календар має бути інтегрований у систему обліку (наприклад, ERP) і базуватися на принципі «трьох кошиків»:

– «червоний» – обов’язкові платежі (податки, заробітна плата, оренда, відсотки по кредитах);

– «жовтий» – розрахунки з ключовими постачальниками за товарними кредитами;

– «зелений» – інші операційні витрати та інвестиційні виплати.

Календар повинен складатися щотижня на наступні 30 днів із щоденним коригуванням. Це дозволить менеджменту ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» заздалегідь бачити дати можливих касових розривів і домовлятися з дебіторами про дострокову оплату або з постачальниками – про перенесення платежу.

Глибший аналіз механізму автоматизованого платіжного календаря дозволяє стверджувати, що його роль виходить за межі простої фіксації дат виплат. Для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» цей інструмент має стати основою для

сценарного моделювання касових потоків. Ми пропонуємо розробку трьох сценаріїв: песимістичного (при затримці платежів від 30% дебіторів), реалістичного та оптимістичного. Це дозволить фінансовому директору сформувати «подушку ліквідності» та визначити пріоритетність платежів у критичні моменти без шкоди для ділової репутації компанії.

Паралельно з цим, запровадження системи дисконтів «Спонто» потребує чіткого математичного обґрунтування. Надання знижки у розмірі 1-2% за дострокову оплату є економічно доцільним лише тоді, коли річна ставка такого дисконту є нижчою за ставку залучення банківського кредиту. Для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» розрахунок виглядає наступним чином: якщо клієнт сплачує на 20 днів раніше терміну за знижку 1%, то вартість такого ресурсу для підприємства становить приблизно 18% річних (1%/20 днів×360 днів). Враховуючи, що середні ставки за комерційними кредитами в Україні наразі перевищують 20-22%, використання «Спонто» є не лише методом прискорення оборотності, а й способом здешевлення фінансування обігового капіталу

Щодо оптимізації дебіторської заборгованості. Чому це необхідно? Дебіторська заборгованість підприємства зросла на 74,8 млн грн. Це гроші, які «вилучені» з обігу. Враховуючи низьку ліквідність, компанія не може собі дозволити безкоштовно кредитувати клієнтів протягом тривалого часу.

Тому, нами запропоновано переуступку права вимоги боргу банку. Це дозволить ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» отримувати до 80-90% суми за відвантажений товар одразу, не чекаючи 30-60 днів за договором. Також пропонуємо встановити жорсткої межі боргу для кожного покупця залежно від його платіжної дисципліни.

Коефіцієнт фінансового ризику (4,41) свідчить, що на кожну 1 грн власних коштів припадає понад 4 грн боргів. Це небезпечно. Тому нами запропоновано весь чистий прибуток за поточний рік має бути спрямовати у Резервний капітал.

Крім того пропонуємо переведення частини «короткої» кредиторської

заборгованості у довгострокові позики (терміном понад 1 рік). Це автоматично покращить показники поточної ліквідності.

З метою ефективного управління запасами через ABC та XYZ-аналіз пропонуємо поділ косметики на групи за прибутковістю (Група А – 20% товарів, що дають 80% виручки). На ці товари завжди мають бути гроші, а також здійснити поділ товарів за стабільністю попиту. Товари групи Z (непередбачуваний попит) слід закуповувати мінімальними партіями.

Важливим елементом запропонованої стратегії є перехід до концепції SGR (Sustainable Growth Rate) – темпу стійкого зростання. Оскільки ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» демонструє високі темпи росту виручки (понад 60%), виникає ризик «перегріву» фінансової системи підприємства. Суть керованого зростання полягає в тому, що обсяги продажів не повинні зростати швидше, ніж здатність підприємства генерувати власний капітал для підтримки цього зростання.

Впровадження системи KPI для фінансової служби повинно включати не лише обсяги виручки, а й показник DSO (Days Sales Outstanding) – середній період збору дебіторської заборгованості. Ми пропонуємо встановити цільовий орієнтир для DSO на рівні не більше 45 днів, що відповідає середньогалузевим стандартам у дистрибуції парфумерно-косметичних товарів.

Крім того, стратегічний моніторинг за моделями Альтмана [72] та Терещенка [56, 69] має здійснюватися щоквартально. Це дозволить менеджменту бачити динаміку «зони ризику». Якщо інтегральний показник наближається до критичної межі, автоматично має вмикатися протокол «фінансового гальмування»: тимчасове обмеження на закупівлю нових брендів, перегляд лімітів товарного кредиту для ризикових клієнтів та призупинення другорядних інвестиційних витрат. Такий ризик-орієнтований підхід перетворює фінансову службу з реєстратора фактів на активного учасника стратегічного управління

Нижче наведено обґрунтування стратегічних інструментів стабілізації

ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Обґрунтування стратегічних інструментів стабілізації ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

Інструмент	Механізм впровадження	Економічний ефект для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»
Автоматизований платіжний календар	Інтеграція модуля в ERP-систему з щоденним аналізом виконання плану.	Повне усунення касових розривів; підвищення фінансової дисципліни.
Система знижок «Спонто»	Надання дисконту (1-2%) за оплату товару протягом 3-х днів.	Прискорення оборотності грошей; зниження потреби в банківських кредитах; прискорить повернення коштів в середньому на 15%
Реінвестування прибутку	Включення пункту про капіталізацію 100% прибутку до фінансового плану на 2025-2026 рр.	Підвищення коефіцієнта автономії; зміцнення власної капітальної бази.
Уцінка та реалізація неліквідів	Щоквартальна ревізія складів та розпродаж товарів з низькою оборотністю.	Звільнення складських площ; притік «живих» грошей в обіг.

Таким чином, запропоновані інструменти створюють надійний фундамент для виведення ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» зі стану кризової стійкості. Проте, для практичної реалізації цих заходів необхідно не лише обґрунтувати їхню доцільність, а й спрогнозувати кількісний вплив на майбутній фінансовий стан підприємства, що і буде розглянуто у підрозділі 3.2 шляхом оптимізації структури балансу.

На завершення підкреслимо, що успіх стратегії збалансованого фінансового оздоровлення залежить від інтеграції всіх вищезгаданих інструментів у єдину управлінську вертикаль. ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» має відійти від практики фрагментарних рішень на користь комплексної перебудови структури капіталу. Тільки через поєднання жорсткої платіжної дисципліни, стимулювання дебіторів та повної капіталізації прибутку можливо трансформувати виявлений «кризовий тип стійкості» у «нормальний», забезпечивши довгострокову конкурентоспроможність на українському ринку косметичної продукції

3.2 Прогнозування показників фінансового стану та платоспроможності на основі оптимізації структури балансу

Логічним завершенням процесу стратегічного планування є прогнозування майбутніх параметрів фінансової системи підприємства. У ринкових умовах прогноз не є простою екстраполяцією минулих тенденцій; це інструмент моделювання майбутнього стану, який дозволяє оцінити наслідки впровадження запропонованих управлінських рішень. Для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» необхідність прогнозування зумовлена потребою перевірки «життєздатності» стратегії збалансованого зростання та визначення того, наскільки запропоновані заходи дозволять нівелювати виявлені загрози втрати ліквідності.

Процес оптимізації структури балансу в прогнозному періоді базується на зміні співвідношення між власними та залученими джерелами фінансування, а також на підвищенні якості оборотних активів. Прогнозування дозволяє відповісти на питання: які саме параметри платоспроможності будуть досягнуті, якщо підприємство прискорить оборотність дебіторської заборгованості, капіталізує прибуток та оптимізує графік платежів. Це дає змогу менеджменту ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» перейти від реактивного управління (виправлення помилок) до проактивного (попередження кризових явищ).

Процес прогнозування майбутнього стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» вимагає не просто механічного розрахунку показників, а застосування комплексного інструментарію, який би враховував реальні можливості трансформації структури капіталу. У зв’язку з цим, у роботі удосконалено методичний підхід до прогнозування показників фінансового стану, ключова особливість якого полягає у переході від простого екстраполяційного аналізу до моделювання цільових змін у структурі активів та пасивів.

На відміну від стандартних методик, даний підхід базується на

попередній оптимізації найбільш проблемних статей балансу (зокрема, дебіторської заборгованості), що дозволяє отримати прогнозні значення платоспроможності, які спираються на реальні внутрішні резерви підприємства, а не на зовнішні запозичення.

Розвиваючи наукову новизну запропонованого підходу, слід зазначити, що моделювання прогнозного стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» базується на концепції динамічного балансування грошових потоків. Традиційні методи прогнозування часто ігнорують часовий лаг між відвантаженням товару та реальною оплатою, що для дистриб'ютора косметичної продукції є критичним фактором. В основу нашого прогнозу покладено алгоритм, який враховує коефіцієнт інкасації дебіторської заборгованості. Ми припускаємо, що через впровадження системи «спонто» та автоматизованого контролінгу, частка вчасних розрахунків зросте на 12-15%, що безпосередньо трансформується у приріст найбільш ліквідних активів (грошових коштів).

Оптимізаційна модель також враховує ефект операційного левериджу. Оскільки ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» має значні обсяги реалізації, навіть незначне прискорення оборотності оборотних засобів (на 2-3 дні) генерує суттєвий кумулятивний ефект для платоспроможності. В межах удосконаленого підходу нами було розраховано необхідний обсяг чистого робочого капіталу (NWC), який дозволить підприємству підтримувати безперебійність поставок без залучення нових банківських позик. Це моделювання дозволяє визначити «точку фінансової безпеки», за якої поточні активи не лише покривають зобов'язання, а й створюють резерв для компенсації можливих затримок платежів з боку дрібних ритейлерів.

Процес прогнозування платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» базується на використанні методу імітаційного моделювання структури балансу. Даний метод дозволяє не просто змінити одну цифру, а простежити ланцюгову реакцію: як зміна оборотності дебіторської заборгованості впливає на притік грошових коштів, і як ці кошти, в свою чергу, змінюють показники поточної ліквідності.

В основу прогнозу покладено об’єктно-орієнтований підхід, де кожен розділ балансу розглядається як інструмент управління. Зокрема, оптимізація активів спрямована на підвищення їх мобільності (трансформація дебіторської заборгованості в грошову форму), а оптимізація пасивів – на подовження термінів використання залученого капіталу.

Важливим етапом прогнозування є проведення аналізу чутливості (Sensitivity Analysis) прогнозних показників до зміни ключових параметрів. Для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» такими параметрами є рівень інфляції, що впливає на вартість закупівлі косметики, та відсоткова ставка за кредитами, що визначає вартість обслуговування поточного боргу. Нами було встановлено, що критичним порогом для підприємства є зростання частки простроченої дебіторської заборгованості понад 25% від загального обсягу – у такому разі навіть заходи з капіталізації прибутку не зможуть запобігти касовим розривам.

Використання сценаріїв дозволяє менеджменту підготувати превентивні заходи для кожного варіанту розвитку подій. Зокрема, моделювання «реалістичного сценарію» базується на припущенні, що ефект від впровадження запропонованої нами системи знижок «спонто» проявиться вже у другому кварталі прогнозного періоду. При цьому ми свідомо закладаємо консервативну оцінку вивільнення коштів (15%), хоча за середньогалузевими показниками дистриб’юторів косметики цей показник може сягати 20-22%. Такий підхід забезпечує високу достовірність прогнозу та створює певний «запас міцності» для управлінських рішень

Для побудови прогнозної моделі ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» на наступний фінансовий рік нами було прийнято такі припущення (сценарій помірного оздоровлення) (див. підр. 3.2):

– капіталізація прибутку – 100% отриманого прибутку спрямовується на збільшення власного капіталу (відсутність виплати дивідендів);

– оптимізація дебіторської заборгованості – за рахунок впровадження системи знижок «спонто» та жорсткого лімітування, очікується вивільнення

грошових коштів у розмірі 15% від поточної дебіторської заборгованості (близько 32 млн грн).

– реструктуризація пасивів – переведення частини кредиторської заборгованості (10%) у довгострокові зобов'язання для зниження тиску на поточну ліквідність.

Враховуючи високу волатильність ринку косметичної продукції та зовнішні економічні ризики, прогнозування фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» було реалізовано за трьома сценаріями:

– песимістичний сценарій – передбачає збереження поточного рівня дебіторської заборгованості та сповільнення темпів реалізації товарів. У такому разі зміцнення стійкості можливе лише за умови радикального скорочення операційних витрат.

– оптимістичний сценарій – базується на припущенні зростання обсягів продажів на 10-12% паралельно з оптимізацією балансу, що дозволило б досягти нормативу автономії (0,5) протягом двох років.

– реалістичний (цільовий) сценарій – саме цей сценарій обрано як базовий для розрахунків. Він передбачає помірне вивільнення капіталу з обігу за рахунок управлінських заходів, описаних у підрозділі 3.1, без радикальних змін у обсягах реалізації

Результати моделювання зміни структури балансу та ключових показників наведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Прогнозні показники фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» після впровадження оптимізаційних заходів

Показник	Факт 2024 р., тис. грн	Прогноз (після оптимізації), тис. грн	Відхилення (+/-)	Вплив на стійкість та платоспроможність
1	2	3	4	5
Власний капітал	124087	132500	+8413	Підвищення фінансової незалежності (автономії).
Оборотні активи (разом)	570830	545000	-25830	Підвищення якості активів через зменшення дебіторської заборгованості.

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5
Грошові кошти (А1)	11056	45000	+33944	Різке зростання абсолютної ліквідності.
Поточні зобов'язання (П1+П2)	547478	490000	-57478	Зниження ризику касових розривів.
Коефіцієнт автономії	0,18	0,22	+0,04	Позитивний тренд до нормативу (>0,5).
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,04	1,11	+0,07	Зміцнення платоспроможності.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,09	+0,07	Наближення до безпечної межі (0,2).

Детальна інтерпретація результатів, наведених у таблиці 3.4, вказує на те, що прогнозована структура балансу стає більш симетричною. Основним драйвером позитивних змін є перерозподіл структури активів: зниження питомої ваги дебіторської заборгованості з одночасним нарощуванням грошових коштів (з 11056 до 45000 тис. грн). Це дозволяє підвищити коефіцієнт абсолютної ліквідності у 4,5 рази. Хоча він залишається дещо нижчим за ідеальний норматив (0,2), для компанії у сфері дистрибуції показник 0,09 є прийнятним, оскільки він підкріплений високою якістю дебіторської заборгованості, що залишилася.

Особливу увагу слід звернути на зміну коефіцієнта фінансового левериджу. Прогнозоване зростання власного капіталу до 132,5 млн грн через реінвестування 100% прибутку є стратегічним сигналом для кредиторів про стабільність підприємства. Це відкриває можливості для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» у майбутньому претендувати на зниження відсоткових ставок за залученими кредитами.

Проте реалізація даного прогнозу пов'язана із певними ризиками виконання. Основним ризиком є людський фактор та опір клієнтів новій кредитній політиці.

Якщо ключові контрагенти відмовляться від системи швидких розрахунків, темпи накопичення грошових коштів будуть нижчими за

прогнозні.

Тому паралельно з оптимізацією структури балансу підприємству необхідно посилити роботу юридичного відділу та відділу по роботі з клієнтами для забезпечення виконання планових показників інкасації. Також слід враховувати валютні ризики, оскільки косметична продукція часто є імпортною, і різка девальвація гривні може призвести до здорожчання запасів, що вимагатиме перегляду прогнозних лімітів на закупівлю

Порівняльний аналіз фактичних та прогнозних даних свідчить, що реалізація запропонованих заходів дозволить суттєво оздоровити баланс ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД». Найважливішим результатом є зростання залишку грошових коштів з 11 млн грн до 45 млн грн за рахунок прискорення інкасації дебіторської заборгованості. Це дозволить підприємству сформувати реальний фінансовий резерв для розрахунків із постачальниками косметичної продукції.

Хоча коефіцієнт автономії ще не досягає ідеального значення 0,5, його зростання до 0,22 свідчить про подолання негативного тренду падіння, який спостерігався протягом 2022-2024 років. Оптимізація структури пасивів (зменшення поточних зобов’язань на 57,5 млн грн) дозволить підприємству вийти зі стану «кризової» стійкості та перейти до «нестійкого», але контрольованого стану, що є першим кроком до повної фінансової стабілізації.

Отже, прогнозування підтвердило, що для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» шлях фінансової стабілізації пролягає через внутрішню реструктуризацію активів. Запропонована модель доводить, що підприємство має достатній внутрішній потенціал для відновлення платоспроможності без залучення додаткових зовнішніх кредитів, які в поточних умовах є занадто дорогими. Оптимізація структури балансу дозволяє перетворити «заморожену» дебіторську заборгованість на активний фінансовий ресурс, що є критично важливим для дистриб’ютора в умовах волатильного ринку.

3.3 Оцінка економічної ефективності та ризиків впровадження заходів зі зміцнення фінансового стану підприємства

У системі фінансового менеджменту завершальним і найбільш відповідальним етапом розробки будь-якої стратегії є оцінка її результативності. Теоретичний базис економічної науки розглядає оцінку ефективності не просто як математичний розрахунок прибутку, а як комплексне дослідження доцільності впровадження управлінських інновацій. У контексті зміцнення фінансового стану та платоспроможності, така оцінка дозволяє зіставити витрачені ресурси (матеріальні, часові, фінансові) із отриманим позитивним результатом, який виражається у стабілізації діяльності суб'єкта господарювання.

Важливість проведення оцінки ефективності та аналізу ризиків впровадження фінансових заходів зумовлена декількома фундаментальними факторами:

По-перше, це дозволяє підтвердити фінансову спроможність запропонованої стратегії та її здатність генерувати додатковий грошовий потік.

По-друге, будь-яке стратегічне рішення в умовах ринкової невизначеності супроводжується ризиками, які можуть не лише нівелювати очікуваний ефект, а й погіршити поточний стан підприємства. Тому ідентифікація та оцінка ризиків є обов'язковим елементом «запобіжної» функції менеджменту.

По-третє, обґрунтована оцінка ефективності слугує головним аргументом для власників та інвесторів щодо доцільності капіталізації прибутку та зміни існуючої моделі фінансування.

Методологічно оцінка ефективності заходів зі зміцнення фінансового стану базується на концепції часової цінності грошей та теорії фінансового ризику. Вона передбачає трансформацію якісних стратегічних ідей у

кількісні фінансові індикатори. При цьому ефективність поділяється на пряму економічну (отримання чистої економії коштів) та непряму (соціально-економічну або ринкову), що полягає у підвищенні інвестиційної привабливості та ринкової вартості компанії.

Паралельно з оцінкою ефективності критично важливим є проведення аналізу фінансових ризиків. Впровадження нових механізмів управління (наприклад, зміна політики розрахунків з дебіторами чи реструктуризація боргів) завжди стикається з опором зовнішнього середовища або внутрішньоорганізаційними бар'єрами. Отже, превентивна оцінка ризиків дозволяє розробити сценарії реагування, які забезпечують гнучкість стратегії та її адаптивність до мінливих умов господарювання.

Спираючись на ці загальнотеоретичні засади, доцільно перейти до практичної оцінки результативності заходів, розроблених для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», що дозволить кількісно виміряти очікувані зміни у його фінансовій системі.

Для об'єктивного розрахунку економічного ефекту від впровадження запропонованої стратегії на ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» візьмемо за основу дані фінансового аналізу майнового стану, наведені у другому розділі роботи. Оскільки ключовою проблемою підприємства було ідентифіковано надмірне відволікання коштів у дебіторську заборгованість, першочерговим завданням оцінки є визначення обсягу капіталу, що може бути повернутий в оборот.

Основним важелем зміцнення платоспроможності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» у межах запропонованої стратегії є оптимізація дебіторської заборгованості. Оскільки специфіка діяльності підприємства пов'язана з дистрибуцією косметичної продукції, значна частина активів традиційно перебуває у формі заборгованості контрагентів.

Згідно з даними таблиці 2.2, обсяг дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги на кінець 2024 року досяг 215,2 млн грн. Пропоноване впровадження системи знижок «спонто» (наприклад, 2% знижки за умови оплати протягом 3-х банківських днів) та посилення

претензійної роботи дозволить прискорити оборотність цих коштів мінімум на 15%.

Кількісне вираження вивільненого капіталу ($Е_{вив}$) розраховується за формулою 3.1:

$$Е_{вив} = ДЗ_{факт} \times К_{опт} \quad (3.1)$$

де $ДЗ_{факт}$ – фактичний обсяг дебіторської заборгованості (215,2 млн грн);

$К_{опт}$ – коефіцієнт цільової оптимізації (0,15).

Таким чином: 215,2 млн грн×0,15=32,28 млн грн.

Вивільнення такої суми «живих» грошових коштів дозволяє підприємству суттєво скоротити обсяг залучених короткострокових банківських кредитів, які наразі використовуються для покриття дефіциту обігових коштів. При середній ринковій ставці за комерційними кредитами на рівні 20% річних, пряма економія на обслуговуванні боргу складе:

32,28 млн грн×0,20=6,456 млн грн на рік.

Додатковим індикатором ефективності стратегії є зміна рівня фінансового левериджу (важеля). Як було встановлено у другому розділі, підприємство має критично високу залежність від позикового капіталу. Прогнозоване збільшення власного капіталу на 8,41 млн грн та одночасне скорочення боргу на 32,28 млн грн призведе до зниження ефекту фінансового важеля, що, на перший погляд, може зменшити рентабельність власного капіталу. Проте, у ситуації ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» це є виправданим кроком, оскільки поточний рівень фінансового ризику (4,41) межує з ризиком втрати платоспроможності.

Оцінюючи ефективність через призму запасу фінансової міцності, можна стверджувати, що вивільнення 32,28 млн грн дозволяє компанії витримувати тимчасове падіння виручки до 20% без загрози виникнення касових розривів. Це створює «безпечний коридор» для проведення

маркетингових акцій та розширення асортименту косметичної продукції, що є критично важливим для дистриб'ютора у конкурентному середовищі.

Окрім прямої економії на відсотках, підприємство отримує додаткові вигоди, які важко піддаються прямому рахунку, але суттєво впливають на прибуток: зменшення витрат на адміністрування боргів та мінімізація ризику безнадійної заборгованості.

Зведемо всі прогнозні показники ефективності у підсумкову таблицю 3.5.

Таблиця 3.5 – Розрахунок очікуваного економічного ефекту від впровадження заходів зі зміцнення фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

Показник	Одиниця виміру	Значення	Джерело розрахунку / Обґрунтування
Обсяг дебіторської заборгованості (факт)	млн грн	215,20	Дані балансу за 2024 р. (табл. 2.2)
Цільовий рівень вивільнення капіталу	%	15,0	Експертна оцінка (впровадження системи «спонто»)
Сума вивільнених грошових коштів	млн грн	32,28	Прямий притік ліквідності на рахунки
Середня ставка банківського відсотка	%	20,0	Ринкові умови кредитування
Річна економія на відсотках по кредитах	млн грн	6,46	Чиста економія фінансових витрат
Прогнозне зростання власного капіталу	млн грн	8,41	За рахунок капіталізації прибутку (підр. 3.2)
Загальний фінансовий ефект	млн грн	14,87	Сума економії та капіталізованого прибутку

Аналіз даних таблиці 3.5 дозволяє зробити висновок, що запропонована стратегія має високий рівень економічної результативності.

Сумарний фінансовий ефект у розмірі 14,87 млн грн складається не лише з економії на фінансових витратах (6,46 млн грн), а й із цільового нарощування власного капіталу (8,41 млн грн).

Така комбінація дозволяє ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» одночасно вирішити дві стратегічні проблеми: ліквідувати поточний платіжний дефіцит та закласти фундамент для відновлення фінансової автономії. Слід наголосити, що вивільнені 32,28 млн грн є внутрішнім ресурсом підприємства, що робить

процес оздоровлення незалежним від зовнішніх інвестицій чи дорогих запозичень».

Поряд із високою економічною ефективністю, процес впровадження стратегії фінансового оздоровлення ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» неминуче супроводжується ризиками, які можуть скоригувати очікувані результати. Для забезпечення стійкості запропонованих заходів нами було проведено ідентифікацію ключових ризиків за методом експертних оцінок та розроблено карту ризиків (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Матриця ризиків впровадження стратегії зміцнення фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД»

Вид ризику	Ймовірність	Вплив на ефект	Заходи з мінімізації
Ринковий (падіння попиту)	Середня	Високий	Гнучке ціноутворення, АВС-аналіз запасів.
Контрагентський (опір знижкам)	Висока	Середній	Індивідуальні переговори з ключовими дебіторами.
Процентний (зростання ставок)	Середня	Високий	Перехід на внутрішнє самофінансування (реінвестування).
Операційний (помилки в ПМ)	Низька	Середній	Навчання персоналу роботі з платіжним календарем.

Як бачимо з таблиці 3.6 найбільш критичним для ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» є ризик відмови ключових дебіторів від переходу на систему швидких розрахунків за знижку «спонто». Якщо великі торговельні мережі, що є основними покупцями косметики, мають власні дешеві кредитні ресурси, знижка у 2% може бути для них не достатньо привабливою. У такому разі реальний обсяг вивільнених коштів може скласти не 15%, а 7–10%, що вимагатиме від підприємства пошуку додаткових внутрішніх резервів, наприклад, через більш агресивну реалізацію неліквідних запасів

Окрім прямого грошового виміру, реалізація стратегії зміцнення фінансового стану ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» генерує низку непрямих (якісних) ефектів, які у довгостроковій перспективі мають вирішальне значення для конкурентоспроможності підприємства на ринку косметичної продукції.

1. Зміцнення ділової репутації та «кредитна довіра» від постачальників.

Вивільнення 32,28 млн грн дозволяє підприємству перейти від політики затримок платежів до статусу «надійного платника». Для дистриб'ютора це відкриває можливість перегляду умов контрактів з великими постачальниками. Зокрема, стабільна платоспроможність дозволяє претендувати на:

– збільшення термінів товарного кредиту без нарахування пені;

– отримання додаткових об'ємних знижок (на 1–3% від ціни закупівлі), що може принести компанії ще кілька мільйонів додаткового прибутку;

– пріоритетне право на дистрибуцію нових лінійок популярних косметичних брендів.

2. Мінімізація операційних ризиків та витрат на адміністрування.

Чітке управління дебіторською заборгованістю та використання автоматизованого платіжного календаря звільняє значний часовий ресурс менеджменту та фінансової служби. Замість щоденного «гасіння пожеж» (пошуку грошей для оплати критичних рахунків), персонал може зосередитися на стратегічному плануванні та аналізі ринку. Це знижує ймовірність помилок у прийнятті рішень, які в минулому призводили до касових розривів.

3. Підвищення інвестиційної привабливості.

Покращення показників ліквідності та автономії, продемонстроване у прогнозному балансі (підр. 3.2), суттєво змінює позиціонування ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» в очах банківських установ. Підприємство з коефіцієнтом автономії 0,22 та стабільним грошовим потоком сприймається як менш ризиковий позичальник. Це дозволяє в майбутньому переглянути умови існуючих кредитних ліній у бік зниження відсоткової ставки, що дасть додаткову економію фінансових витрат.

4. Соціально-економічний ефект.

Гарантована платоспроможність забезпечує стабільність виплати заробітної плати та виконання податкових зобов'язань перед бюджетом. Це

мінімізує ризики нарахування штрафів від податкових органів та запобігає плинності кадрів, зберігаючи професійний інтелектуальний капітал компанії.

Для остаточного підтвердження доцільності інвестицій у автоматизацію платіжного календаря та реструктуризацію служби дебіторської заборгованості, доцільно застосувати метод дисконтування грошових потоків. Оскільки впровадження стратегії потребує певних витрат (на програмне забезпечення, навчання персоналу, премії за збір боргів), ми розглянули період окупності цих витрат.

За умови, що витрати на впровадження складуть близько 1,5 млн грн, а щорічна економія лише на відсотках перевищує 6,4 млн грн, термін окупності запропонованих інновацій складе менше одного кварталу. Це свідчить про надзвичайно високу ефективність стратегії «малих кроків», де основний ефект досягається не за рахунок масштабних капіталовкладень, а через підвищення якості фінансового менеджменту та внутрішньої дисципліни розрахунків. Таким чином, інтегральний показник ефективності стратегії підтверджує, що обраний шлях «контрольованого зростання» є єдино можливим варіантом для збереження ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» як стабільного суб’єкта ринку.

Таким чином, сукупний ефект від реалізації пропонованих заходів має синергетичний характер: кількісні покращення в структурі активів і пасивів створюють умови для якісної трансформації бізнес-моделі ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД», перетворюючи його на фінансово стійкого та конкурентоспроможного гравця на ринку.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено комплексне теоретичне узагальнення та розроблено практичні рекомендації щодо виведення підприємства з кризового стану. За результатами дослідження сформульовано наступні висновки:

Встановлено, що платоспроможність та фінансова стійкість є фундаментальними характеристиками життєздатності підприємства. Обґрунтовано, що платоспроможність відображає здатність ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями, тоді як фінансова стійкість характеризує стабільність його фінансової бази у довгостроковій перспективі. Доведено, що для дистриб'юторських компаній ці категорії критично залежать від мобільності оборотних активів.

Систематизовано методичний інструментарій, що дозволило адаптувати класичні моделі аналізу до специфіки оптової торгівлі. Визначено, що найбільш релевантними для оцінки ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» є показники чистого робочого капіталу та коефіцієнти ліквідності, які враховують реальну якість дебіторської заборгованості.

Досліджено вплив сучасних чинників, зокрема воєнного стану та інфляційних процесів в Україні, на фінансову безпеку суб'єктів господарювання. Встановлено, що зовнішня нестабільність посилює внутрішні ризики підприємства, вимагаючи впровадження систем оперативного фінансового моніторингу.

Встановлено, що ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» є стабільним суб'єктом на ринку косметичних засобів, проте спостерігається тенденція до уповільнення темпів зростання чистого доходу порівняно з темпами зростання собівартості. Це свідчить про зниження ефективності управління операційними витратами та необхідність пошуку резервів підвищення прибутковості.

За результатами аналізу майнового стану та структури активів

виявлено динамічне зростання вартості майна підприємства, яке відбулося переважно за рахунок збільшення оборотних активів. Ключовою проблемою визначено критичне накопичення дебіторської заборгованості, обсяг якої на кінець 2024 року склав 215,2 млн грн. Це вказує на «іммобілізацію» (заморожування) власних обігових коштів у розрахунках з контрагентами та підвищує ризики виникнення безнадійної заборгованості.

За результатами аналізу структури капіталу та джерел формування майна встановлено деструктивну залежність підприємства від зовнішніх запозичень. Частка позикового капіталу у загальній структурі пасивів становить понад 80%, що є критичним показником. Кредиторська заборгованість зростає швидше за власний капітал, що свідчить про втрату фінансової незалежності ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» від зовнішніх кредиторів.

За результатами оцінки фінансової стійкості, на основі розрахунку трикомпонентного показника встановлено, що підприємство перебуває у кризовому фінансовому стані. Власних обігових коштів недостатньо для формування запасів, а коефіцієнт автономії (0,18) знаходиться значно нижче нормативного значення (0,5), що підтверджує високу загрозу фінансової дестабілізації.

За результатами аналізу показників рентабельності спостерігаємо зниження рентабельності активів та власного капіталу. Попри наявність чистого прибутку, його рівень є недостатнім для забезпечення самофінансування та відновлення платоспроможності підприємства в умовах інфляційного тиску.

За результатами аналізу ліквідності балансу та показників платоспроможності встановлено, що баланс підприємства є неліквідним. Розраховані показники абсолютної (0,02) та швидкої ліквідності не відповідають встановленим нормативам. Головною причиною є відсутність достатнього обсягу грошових коштів на рахунках, що створює постійні умови для виникнення касових розривів та неможливості вчасно погашати найбільш термінові зобов’язання.

Комплексна діагностика підтвердила, що ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» має

серйозні фінансові проблеми, пов’язані з незадовільною структурою активів (переважання дебіторської заборгованості) та дефіцитом власного капіталу. Виявлені негативні тенденції обумовлюють необхідність розробки стратегічних заходів із реструктуризації балансу та оптимізації розрахунків, що будуть запропоновані у третьому розділі.

Розроблено та обґрунтовано стратегічні заходи зі зміцнення фінансового стану. Головним інструментом визначено активізацію управління дебіторською заборгованістю через впровадження дисконтної системи «спонто» та оптимізацію термінів оплати. Це дозволяє змінити фінансову модель підприємства з «кредитної» на «самодостатню».

На основі прогнозних розрахунків доведено, що оптимізація структури балансу дозволить вивільнити з обігу 32,28 млн грн, які пропонується спрямувати на погашення найбільш термінових зобов’язань. Це забезпечить зростання коефіцієнта поточної ліквідності до 1,11, що відповідає межам фінансової безпеки.

Встановлено прямий економічний ефект від впровадження пропозицій: за рахунок заміщення банківських кредитів власними вивільненими ресурсами, ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» зможе отримати економію на фінансових витратах у розмірі 6,46 млн грн на рік. Сумарний фінансовий ефект (разом із капіталізацією прибутку) оцінюється у 14,87 млн грн.

Обґрунтовано непрямі вигоди, такі як підвищення ділової репутації перед постачальниками та мінімізація ризиків банкрутства, що в сукупності створює умови для переходу підприємства до стадії сталого економічного зростання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних та методичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо аналізу платоспроможності та стійкості фінансового стану. У процесі дослідження отримано наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

удосконалено:

– поняття «фінансова стійкість», яке слід розглядати як динамічну

спроможність підприємства зберігати цільовий рівень фінансової незалежності та платоспроможності в умовах критичних зовнішніх шоків, що досягається не лише через оптимальну структуру капіталу, а й через ефективний механізм адаптації фінансових потоків до змін середовища;,

– запропоновано алгоритм оцінювання потенційної платоспроможності підприємства, який базується на інтеграції показників поточної ліквідності з прогнозними потоками грошових коштів від операційної діяльності. Використання даного алгоритму дозволяє підприємствам завчасно ідентифікувати ризики виникнення касових розривів та визначати обсяг внутрішнього фінансового резерву, необхідного для підтримання безперебійності розрахунків у майбутніх періодах;

– методичний підхід до прогнозування показників фінансового стану, який базується на моделюванні цільової структури балансу підприємства через механізм трансформації неліквідних активів у грошові кошти. На відміну від традиційних екстраполяційних методів, запропонований підхід дозволяє обґрунтувати параметри майбутньої платоспроможності підприємства не на основі минулих тенденцій, а на засадах превентивної оптимізації капіталу, що забезпечує перехід від кризового до стійкого фінансового стану

набуло подальшого розвитку:

– стратегія збалансованого фінансового оздоровлення та контрольованого зростання, яка, на відміну від існуючих моделей антикризового управління, забезпечує синергетичний ефект через одночасну оптимізацію внутрішніх фінансових ресурсів (вивільнення дебіторської заборгованості) та встановлення жорстких лімітів на зростання зобов’язань. Цінність стратегії полягає у створенні механізму «безпечного розвитку», що дозволяє підприємству нарощувати обсяги діяльності виключно в межах власного фінансового потенціалу, не створюючи загрози втрати автономії.

Запропоновані рекомендації можуть бути застосовані в процесі фінансового планування та бюджетування, організації внутрішнього фінансового контролю, а також у повсякденній практичній діяльності

керівництва та бухгалтерської служби ТОВ «ТЕМА-ЗАХІД» для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо капіталізації прибутку та управління дебіторською заборгованістю.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Ареф'єва О. В., Прохорова В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах економічної невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1314 (дата звернення: 13.09.2025).

2. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 368 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/319451/mod_resource/content/1/Bazilinska_Fin_analiz.pdf (дата звернення: 11.10.2025).

3. Бахмут О. Аналіз платоспроможності підприємства *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 4. С. 21–23.

4. Бержанір І. А. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств. *Фінанси, облік, банки*. 2014. 1 (20). С. 44-49.

5. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємств. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України : колективна монографія / за ред. Слатвінського М.А. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. С. 151–156.

6. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : КНЕУ. 2015. 592 с

7. Бланк І. О. Управління фінансовою стабілізацією підприємства : навч. посіб. Київ : Ніка-Центр, Ельга, 2003. 496 с. URL: http://library.nuft.edu.ua/ebook/23581.pdf (дата звернення: 18.09.2025).

8. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент : навч. курс. Київ : Ніка-Центр, 2016. 656 с.

9. Бондар Н. М., Левицька С. О. Сучасні методичні підходи до оцінювання платоспроможності суб'єктів господарювання. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 2 (37). С. 145–

152. URL: https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/3284 (дата звернення: 19.09.2025).

10. Вдовенко Л. Платоспроможність підприємств: сутність та методика розрахунку показників. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2012. Вип. 10. Частина 2. С. 27–29.

11. Виговська Н. Г. Удосконалення методики аналізу фінансового стану підприємств. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2013. № 2 (64). С. 223–229. URL: http://eztu.ztu.edu.ua/handle/123456789/1066 (дата звернення: 10.08.2025).

12. Гаврилко П. П., Стечкевич А. О. Аналіз фінансової стійкості підприємства як інструмент превентивного антикризового управління. *Ефективна економіка*. 2023. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=11894 (дата звернення: 10.08.2025).

13. Гудзь О. Є. Діагностика та управління платоспроможністю в аграрних підприємствах. *Сталий розвиток економіки.* 2011. № 7 [10]. С. 323–326.

14. Давиденко Н. М., Буряк А. В. Управління грошовими потоками як фактор забезпечення платоспроможності підприємства в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 1. С. 12–18. URL: http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7842 (дата звернення: 13.10.2025).

15. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. №2(44). С.36-41.

16. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємтсва. *Ефективна економіка*. 2013. № 2. URL :

http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1805.

17. Дробишева О. О. Поняття, стадії та особливості криз у процесі управління промисловими підприємствами. *Економіка промисловості*. 2012. № 4 (47). С.47-51.

18. Єпіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність : збірник для організації самостійної та індивідуальної роботи студентів. Вінниця : ВНТУ, 2016. 85с.

19. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю. Фінансова стійкість підприємства: теоретичні аспекти та методичні підходи до оцінювання. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 4. С. 98–110. URL: http://efm.vsau.org/storage/articles/April2020/uO359G8B9mN04Y3C7L2p.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

20. Зянько В.В., Єпіфанова І.*Ю*. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ. 2018. 83 с.

21. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Знання, 2000. 378 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Korobov_Mykhailo/Finansovo-ekonomichnyi_analiz_diialnosti_pidpryiemstv/ (дата звернення: 11.02.2026).

22. Костирко Р. О., Костирко Л. А. Інтегрований аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємства в системі стратегічного менеджменту. *Бізнес Інформ*. 2022. № 10. С. 210–218. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2022&abstract=2022_10_0_210_218 (дата звернення: 10.10.2025).

23. Кривдюк А.В., Яцишина С.Є. Дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства. *Економічний простір*. 2016. №15. С.73-82.

24. Кужельний О. В. Ризик-орієнтований підхід до аналізу платоспроможності вітчизняних підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 2 (70). С. 45–53. URL: https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/582 (дата звернення: 14.10.2025).

25. Кулик А.В. Проблеми організації та методики аналізу ліквідності і платоспроможності підприємств. *Збірник наукових праць МННЦ* ІтіС. Київ. 2013. Вип.14. С. 300-332.

26. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія. Київ : КНЕУ, 2011. 412 с. URL: https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/834 (дата звернення: 11.10.2025).

27. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2014. 365 с.

28. Лиференко Г. М. Сучасні підходи до оцінки фінансового стану промислових підприємств. *Економічний аналіз*. 2013. Вип. 12(3). С. 145–151. URL: https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/184 (дата звернення: 15.10.2025).

29. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 2016. 302 с.

30. Майборода О.Є., Косарєва І.П., Каранда О.М. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства. *Міжнародний журнал Молодий вчений*. 2017. № 3(43). С. 793–797.

31. Майборода О.Є., Косарєва І.П., Лесняк А.О. Платоспроможність підприємства та формування системи її забезпечення. *Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. 2017. №18. С. 256-260.

32. Максута О.А. Вдосконалення визначення ліквідності підприємств. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. Київ, 2016. Вип.2 (35). С. 93-99.

33. Марцин С. В. Фінансова стійкість як головна складова фінансового стану підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 6. С. 603–606. URL: http://global-national.in.ua/issue-6-2015/14-vipusk-6-lipen-2015-r/1057-martsin-s-v-finansova-stijkist-yak-golovna-skladova-finansovogo-stanu-pidpriemstva (дата звернення: 11.11.2025).

34. Мельник Н. Г., Виговська Н. Г. Трансформація методики аналізу

ліквідності балансу підприємства в цифровому середовищі. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2021. Вип. 1 (48). С. 34–41. URL: http://poboa.ztu.edu.ua/article/view/234567 (дата звернення: 13.10.2025).

35. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2011. 278 с.

36. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : КНТУ. 2014. 536 с.

37. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 504 с.

38. Носова Є.А. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. *Економіка. Проблеми економічного становлення*. 2012. № 2. С. 58–64.

39. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 6. С. 419–426.

40. Офіційні дані про індекс інфляції в Україні / Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL : https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/.

41. Офіційні дані щодо діяльності підприємств URL : http://www.ukrstat.gov.ua.

42. Павленко П.П., Мурлін А.С. Методологічні аспекти факторного аналізу ліквідності та платоспроможності аграрного підприємства : колективна монографія. *Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки* / За заг.ред. І.П. Приходька. Дніпро : Пороги. 2020. С.224-336.

43. Павловська О. В., Притуляк Н. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2014. 384 с. URL: https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/6851 (дата звернення: 11.09.2025).

44. Писарева О.Л. Теоретичні аспекти аналізу показників ліквідності.

Управління розвитком. 2013. № 12(152). С.68-70.

45. Польова Т. В., Кравцова Ю. В. Аналіз ліквідності балансу підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. №10. URL : htpp:// http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/35.pdf.

46. Приходько Я.В. Теоретичні підходи до визначення та оцінки платоспроможності підприємства. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ*. Серія: Економічні науки. 2013. №4. С.390- 398.

47. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання. 2014. 654с.

48. Сарапіна О. А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2012. № 2. С. 47–58.

49. Сирота В.С. Корпоративна соціальна відповідальність в системі економічної безпеки підприємств : дис. ... канд. екон. наук. 08.00.04. Київ : 2016. 217 с.

50. Слободяник Ю. Б. Діагностика фінансової стійкості підприємства: сучасні реалії та виклики. *Наукові праці НДФІ*. 2022. № 3. С. 88–97. URL: http://npndfi.org.ua/index.php/npndfi/article/view/1045 (дата звернення: 13.10.2025).

51. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз : Ч. 2.: Спеціальні методи фінансового аналізу: навч. посіб. Дніпро : НМетАУ, 2016. 76 с.

52. Теницька Н.Б., Гришко Ю.С. Підвищення платоспроможності підприємства шляхом оптимізації дебіторської заборгованості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. № 8. С. 366-369.

53. Теницька Н.Б., Гришко Ю.С. Теоретичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства в сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки.* Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. Вип. С. 372-377.

54. Терен Г. М. Система показників аналізу ліквідності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №8. С.36-41.

55. Терен Г.М. До питання оцінки ліквідності сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 22. С.106-110.

56. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. Київ : КНЕУ. 2012. 554 с.

57. Томчук В.В. Застосування системного підходу до забезпечення оцінки і аналізу платоспроможності та ліквідності підприємства. *Вісник Львівської держ. фін. акад*. Економічні науки. Львів, 2015. №9. С.151-157.

58. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : РВВ ПДАА, 2014. Ч. 1. 358с.

59. Тюхтій М.П., Сотченко Ю.К., Воробйов О.П. Сутність та методика оцінки платоспроможності суб'єктів господарювання України. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 4(16). С.116-120. URL : https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/962/1/24.pdf.

60. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Кондор, 2009. 496 с. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2020-10/фінанси%20підприємств%20філімоненков.pdf (дата звернення: 18.09.2025).

61. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері : навч. посіб. / Г.І. Базецька, Л.Г. Суботовська, Ю.В. Ткаченко. Харків : ХНАМГ, 2012. 292 с.

62. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Н. В. Дацій та ін. Запорізька державна Інженерна академія. Київ : ЦНЛ, 2012. 274 с.

63. Фінансовий менеджмент : навча. посіб. / За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. Київ : ЦУЛ. 2016. 361с.

64. Фінансовий менеджмент : підручник / [А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк, Н. П. Шульга та ін.] ; за ред. А. М. Поддєрьогіна. Київ : КНЕУ, 2005. 535 с. URL: https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/22909 (дата звернення: 21.10.2025).

65. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення та практичних занять. Київ : Вид-во Європейського університету, 2015. 253 с.

66. Харченко О.С. Управління платоспроможністю в системі фінансової безпеки підприємств : дис. ... канд. екон. Наук 08.00.04. ПВНЗ «Європейський університет». Київ, 2015. 253 с.

67. Цал-Цалко Ю.С., Мороз Ю. Ю., Мельник Т. Ю. Облік, статистика, аналіз та аудит в системі контролювання фінансових результатів підприємства : монографія. Житомир. нац. агроекол. ун- т. Житомир : Рута, 2016. 291 с.

68. Чимшит С.І., Іванов С.В., Разумова Г.В. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства. *Економічний простір*. 2014. № 89. С. 216–227 URL : http://nbuv.gov.ua/j–pdf/ecpros_2014_89_23.pdf.

69. Шеремет О. О., Терещенко О. О. Моделювання фінансової стійкості підприємства на основі інтегрального показника. *Фінанси України*. 2023. № 11. С. 56–71. URL: https://finukr.org.ua/?page_id=723 (дата звернення: 23.10.2025).

70. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури. 2016. 368 с. URL : http://cul.com.ua/preview/fash.pdf.

71. Яремик Х.Я. Методичні підходи до оцінки платоспроможності підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL :htpp://www.economy.nayka.com.ua.

72. Altman E. I. Corporate Financial Distress and Bankruptcy: A Complete Guide to Predicting & Avoiding Distress and Profiting from Bankruptcy. 3rd ed. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons, 2005. 368 p. URL: https://www.wiley.com/en-us/Corporate+Financial+Distress+and+Bankruptcy (дата звернення: 21.10.2025).

73. Brealey R. A., Myers S. C., Allen F. Principles of Corporate Finance. 10th ed. New York : McGraw-Hill/Irwin, 2011. 968 p. URL: https://prothesis.te.ua/Library/Finances/Principles_of_Corporate_Finance.pdf (дата звернення: 23.10.2025).

74. Brigham E. F., Houston J. F. Fundamentals of Financial Management. 15th ed. Boston : Cengage Learning, 2019. 835 p. URL: https://www.academia.edu/40320478/Fundamentals_of_Financial_Management_15th_Edition (дата звернення: 13.11.2025).

75. Higgins R. C. Analysis for Financial Management. 12th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2019. 464 p. URL: https://www.mheducation.com/highered/product/analysis-financial-management-higgins-koski/M9781259918964.html (дата звернення: 13.11.2025).

76. Ross S. A., Westerfield R. W., Jaffe J. Corporate Finance. 10th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2013. 1072 p. URL: https://www.mheducation.com (дата звернення: 11.11.2026).

77. Van Horne J. C., Wachowicz J. M. Fundamentals of Financial Management. 13th ed. Harlow : Pearson Education, 2009. 744 p. URL: https://www.pearson.com/en-gb (дата звернення: 11.11.2025).